

Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus

Toimintakertomus 2021

Sisällysluettelo

Esipuhe 3

Yleistä 4

1 Päätöksenteko ja johtaminen	5
1.1 Opetus - ja varhaiskasvatuslautakunta.....	5
1.2 Kasvun ja oppimisen lautakunta	6
1.3 Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaminen.....	7
1.3.1 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogiikan ja osaamisen koordinointiryhmä	8
1.3.2 Osaamisen kehittämisen koordinointiryhmä	9
1.3.3 Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus, neuvonta ja valvonta	11
1.3.4 Työhyvinvoinnin ja työsuojelun koordinointiryhmä	12
1.4 Viestintä.....	13
2 Suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimintaympäristö.....	15
3 Tavoitteet ja talous.....	16
4 Palvelut	22
4.1 Varhaiskasvatuksen palveluohjaus	23
4.2 Kunnalliset päiväkodit ja perhepäivähoito	24
4.3 Yksityinen varhaiskasvatus	24
4.3.1 Ostopalveluna hankittu varhaiskasvatus	24
4.3.2 Varhaiskasvatuksen palveluseteli	24
4.3.3 Yksityisen hoidon tuki ja Espoo-lisät	25
4.3.4 Starttiraha-avustus yksityisille palveluntuottajille	25
4.6 Lasten kotihoidon tuki ja Espoo-lisä	26
4.7 Esiopetus.....	26
4.8 Avoin varhaiskasvatus.....	27
4.9 Kehityksen, kasvun ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa.....	27
4.10 Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus	28
4.11 Varhaiskasvatuksen palveluverkko ja siinä tapahtuneet muutokset.....	29
5 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta, varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen.....	31
5.1 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta.....	31
5.2 Varhaiskasvatuksen arviointi	31
5.3 Kaupunki- ja kuntapalvelututkimus	32
5.4 Varhaiskasvatuksen kehittäminen	33
5.4.1 Henkilöstön ja lasten tieto- ja viestintäteknologian osaamisen kehittäminen	36
5.5 Varhaiskasvatuksen ja kulttuurin yhteistyömallit: Kulttuurikurkkaus ja Taiteen perusopetus	37
5.6 Lasten tapaturmat ja karkaamiset.....	37

5.7 Kansainvälinen toiminta.....	39
6 Henkilöstö.....	40
6.1 Osaamisen kehittäminen	40
6.2 Työhyvinvointi.....	42
7 Asiakaspalaute	44
8 Varhaiskasvatuksen henkilökunnan epäkohtailmoitukset.....	45
9 Muiden toimialojen järjestämät tukipalvelut.....	46
9.1 Siivous ja kiinteistöhuolto.....	46
9.2 Ateriapalvelut.....	46
Liitteet	47
Liite 1: Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa sekä yksityisen ja kotihoidon tuella olevat lapset vuosiluokittain / joulukuu 2021.....	47
Liite 2: Lasten yksityisen hoidon ja kotihoidon tuki	48
Liite 3: Espoo-tarinan tavoitteiden toteutuminen vuonna 2021	50

Esipuhe

Varhaiskasvatuksen vuosi 2021 alkoi toivorikkaissa merkeissä. Koronasta oli kärsitty lähes koko edellinen vuosi, mutta rokotusten alkaminen vuodenvaihteessa ja kevään lähestyminen toi uutta valoa. Kesätoiminta järjestettiin edelliseltä kesältä opittuun tapaan tavanomaista väljemmin järjestelyin, mutta syksyllä oletettiin palattavan lähes ennen koronaa vallinneisiin tavanomaisiin toimintatapoihin. Vuosi 2021 ei kuitenkaan tuonut odotettua helpotusta koronan osalta. Kesällä virus hellittikin otetaan, mutta erityisesti vuoden lopulla uusien varianttien ilmestyttyä tartunnat ja niihin liittyvät karanteenit lähtivät uudelleen nousuun ja niissä lähestyttiin huippulukuja myös varhaiskasvatuksessa. Moni varhaiskasvatuksen työntekijöistä sairasti vuoden aikana koronan. Rokotukset ja lievempää tautia aiheuttavat virusmuunnokset kuitenkin helpottivat tilannetta.

Toimintaa jatkettiin koko vuoden ajan jo tutuiksi käyneillä ohjeilla. Esimerkiksi hygieniakäytännöt, maskien käyttö, kokoontumisten ja kontaktien välttäminen ja etäyhteyksien käyttö jatkuivat. Tilanne on ollut työyhteisöille raskas, kun yhteisöllisyyden ylläpitäminen on ollut vaikeaa. Edelleen ilmassa on ollut myös pelkoa ja huolta liittyen omaan ja läheisten terveyteen. Yhteistyö huoltajien kanssa on ollut tavanomaista haastavampaa ja huoltajien reaktioissa on tullut esille väsyminen koronatilanteeseen. Koronan tuomien hankaluuksien lisäksi henkilökunnan saatavuudessa on ollut monissa päiväkodeissa suuria ongelmia. Vuoden lopussa kaupunginjohtajan aloitteesta käynnistettiin pitkäjänteisen ohjelman laatiminen varhaiskasvatuksen henkilökunnan saatavuuden parantamiseksi.

Vuoden aikana valmisteltiin myös kaupungin organisaatiomuutos. Elokuun alusta kulttuuri ja liikunta siirtyvät sivistystoimesta Elinvoima-tulosalueelle. Perusopetuksesta ja toisen asteen koulutuksesta ja nuorisopalveluista muodostettiin omat uudet tulosityksiköt. Svenska bildningstjänster ja suomenkielinen varhaiskasvatus jatkoivat omina tulosityksiköinään varhaiskasvatuksen jakautuessa seitsemään maantieteelliseen palvelualueeseen ja kehittämisen palvelualueeseen. Näistä neljästä tulosityksiköstä muodostettiin aikaisemman sivistystoimen tilalle kasvun ja oppimisen toimiala KOTO. Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan tilalla aloitti Kasvun ja oppimisen lautakunta KOTOLA. Varhaiskasvatusjaoston toiminta päättyi.

Kulunut vuosi on ollut raskas sekä henkilökunnallemme että johdolle. Voimme kuitenkin olla tyytyväisiä siihen, että olemme selvinneet haasteista ja toiminnan kehittäminen on ollut voimakasta. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen lisääntynyt. Toimintamme koetaan siis perheiden taholta tärkeäksi ja sitä arvostetaan.

Tärkeintä ovat kuitenkin lapset. Olen ylpeä kaikista varhaiskasvatuksen ammattilaisista, jotka vaikeina aikoina paineiden keskellä ovat uurastaneet laadukkaan varhaiskasvatuksen puolesta. Suunnaton kiitos siitä!

Virpi Mattila
Varhaiskasvatuksen johtaja

Yleistä

Espoossa tavoitteena on, että varhaiskasvatus on laadukasta ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee. Varhaiskasvatukseen osallistui keskimäärin 16 154 (ilman kerhoja 15879) lasta kuukaudessa. Osallistumisaste oli noin 79 prosenttia, joka on yhden prosenttiyksikön korkeampi kuin vuonna 2020. Varhaiskasvatusikäisen väestön määrä on laskenut. Väestön ennakkotiedon mukaan Espoossa oli 462 varhaiskasvatusikäistä lasta vähemmän kuin edellisen vuoden lopulla.

Viisivuotiaiden lasten maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen 1.8.2019 alkanut kokeilu päättyi 31.7.2021. Elokuussa 2021 alkoi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu, johon ei ollut mahdollista hakea, vaan kunnat valikoituivat mukaan otannan perusteella. Espoo ei päässyt mukaan kokeiluun, mutta järjestää edelleen maksutonta 20 viikkotunnin varhaiskasvatusta viisivuotiaiden ikäluokalle. Viisivuotiaista lapsista 95,2 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen.

Päiväkotien henkilöstörakenteen muutos eteni. Vuoden 2030 alkuun mennessä päiväkodeissa kasvatusta-, opetusta- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Vuoden aikana muutettiin 36 lastenhoitajan vapautunutta vakanssia varhaiskasvatuksen opettajan vakanssiksi. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaus valmistui ja viisi sosionomin vakanssia sijoittui vuorohoitoyksiköihin ja joihinkin suuriin varhaiskasvatusyksiköihin.

Henkilöstörakenteen muutosta hidastettiin suunnitelmallisesti, sillä Espoossa ja koko pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuudessa oli merkittäviä haasteita. Erityisesti kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien, mutta myös muun henkilöstön rekrytointi oli vaikeaa koko vuoden ajan. Tämä lisäsi osaltaan vuokratyövoiman käyttöä.

1 Päätöksenteko ja johtaminen

Espoon kaupungin organisaatiouudistuksen myötä opetus- ja varhaiskasvatustalokunta lakkasi. Uusi kasvun ja oppimisen lautakunta aloitti toimikautensa 30.8.2021. Lautakunnan tehtävät ja ratkaisovalta määrätään Espoon kaupungin hallintosäännössä.

Aluehallintovirasto otti käsittelyyn 5 esiopetukseen liittyvää hallintovalitusta. Niistä 4 hylättiin ja 1 jätettiin tutkimatta.

1.1 Opetus - ja varhaiskasvatustalokunta

Opetus- ja varhaiskasvatustalokunnan vastuulla olivat suomenkielinen varhaiskasvatus, perus- ja lukio-opetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivähoitoa koskevat asiat.

Opetus- ja varhaiskasvatustalokunta kokoontui vuoden 2021 aikana 11 kertaa:

20.1.2021, 3.2.2021, 16.2.2021, 3.3.2021, 10.3.2021, 31.3.2021, 21.4.2021, 5.5.2021, 19.5.2021, 9.6.2021 ja 10.8.2021.

Pykälää lautakunta käsitteli yhteensä (julkiset ja salaiset) 139. Oikaisuvaatimuksia käsiteltiin 7 kpl, joista varhaiskasvatustalokuntia koskevia 1 kpl ja varhaiskasvatustalokuntia koskevia 0 kpl.

Opetus- ja varhaiskasvatustalokunnan jäsenet ja varajäsenet	
Marika Niemi, Kok, puheenjohtaja	Raija Meriläinen, Kok
Tuomas Aho, Kok	Arto Turunen, Kok
Kai Lintunen, Kok	Jarmo Nieminen, Kok
Anna Rukko, Kok	Erika Granfelt, Kok
Elina Wanne, Kok	Joel Vanhanen, Kok
Pinja Nieminen, Vihr.	Helka Otsolampi, Vihr.
Kimmo Kyrölä, Vihr.	Sakari Kouti, Vihr.
Jenni Koski, Vihr.	Teresia Volotinen, Vihr.
Martti Hellström, SDP	Maria Outinen, SDP
Hannu Suntio, SDP	Iiris Mikkilä, SDP
Henna Kajava, PerusS	Pontus Karlemo RKP

Paul Usvalampi, PerusS	Mervi Syväranta
Mika-Erik Walls, Vas.	Mika Nikula, Vas.
Jukka Vilske, SDP, kaupunginhallituksen edustaja	Juri Aaltonen, SDP, kaupunginhallituksen varaedustaja

Taulukko 1. Opetus- ja varhaiskasvatustalutakunnan jäsenet ja varajäsenet

1.2 Kasvun ja oppimisen lautakunta

Kasvun ja oppimisen lautakunnan vastuulla ovat suomenkielisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, suomenkielisen perusopetuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivähoidon, lukiokoulutuksen sekä nuorisopalveluja koskevat asiat.

Kasvun ja oppimisen lautakunta kokoontui vuoden 2021 aikana 5 kertaa: 29.9.2021, 13.10.2021, 3.11.2021, 24.11.2021 ja 15.12.2021.

Pykälää lautakunta käsitteli yhteensä (julkiset ja salaiset) 148. Oikaisuvaatimuksia käsiteltiin 2 kpl, joista varhaiskasvatustalutmaksuja koskevia 1 kpl ja varhaiskasvatustalutpaikkoja koskevia 0 kpl.

Kasvun ja oppimisen lautakunnan jäsenet ja varajäsenet	
Marika Niemi, Kok., puheenjohtaja	Kari Kuusisto, Kok.
Vanessa Kurri, Kok.	Kerttu-Liisa Kilpijoki, Kok.
Ira Hietanen-Tanskanen, Kok.	Sini Juuti, Kok.
Joel Vanhanen, Kok.	Jussi Koskinen, Kok.
Eero Kling, Kok.	Niklas Salmela, Kok.
Inka Hopsu, Vihr.	Tatja Jukuri, Vihr.
Tony Hagerlund, Vihr.	Oscar Smith, Vihr.
Jenni Koski, Vihr.	Jaana Ailus, Vihr.
Martti Hellström, SDP	Jukka Kivimäki, SDP
Heini Saikkonen, SDP	Kristiina Myller, SDP
Jiri Keronen, PerusS	Jaana Valle, PerusS
Bo Lönnqvist, Rkp.	Anne Ahlefeldt, Rkp.

Mika-Erik Walls, Vas.	Niina Jurva, Vas.
Maria Guzenina, SDP, kaupunginhallituksen edustaja	Juri Aaltonen, SDP, kaupunginhallituksen varaedustaja

Taulukko 2. Kasvun ja oppimisen lautakunnan jäsenet ja varajäsenet

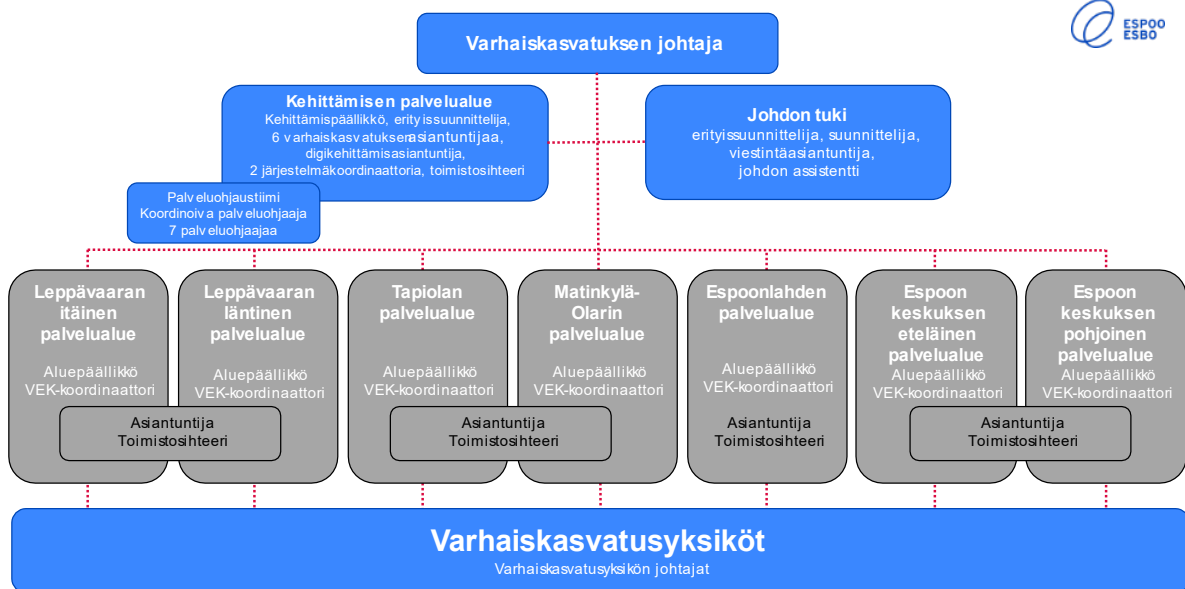
1.3 Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaminen

Suomenkielistä varhaiskasvatusta johtaa varhaiskasvatuksen johtaja Virpi Mattila.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen organisaatiota uudistettiin Espoon kaupungin organisaatiouudistuksen yhteydessä elokuusta 2021 alkaen. Leppävaaran ja Espoon keskuksen palveluyksiköt muuttuivat palvelualueiksi, jolloin varhaiskasvatukseen tuli seitsemän palvelualueita: Espoon keskus eteläinen, Espoon keskus pohjoinen, Espoonlahti, Leppävaara itäinen, Leppävaara läntinen, Matinkylä-Olari ja Tapiola. Näitä palvelualueita johtavat varhaiskasvatuksen aluepäälliköt.

Lisäksi suomenkielisellä varhaiskasvatuksella on kehittämisen palvelualue, jonka yhteydessä toimii palveluohjauksen tiimi. Organisaatiouudistuksen yhteydessä yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus ja valvonta sekä joitakin muita tehtäviä keskitettiin kehittämisen palvelualueelle ja kolme varhaiskasvatuksen asiantuntijaa sekä yksi toimistosihiteeri siirtyivät maantieteellisiltä palvelualueilta kehittämisen palvelualueelle.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen organisaatio 1.8.2021

Kuva 1. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtaminen ja organisaatio 1.8.2021 alkaen.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on sovittu yhtenäisestä päätöksenteon ja johtamisen kokousrakenteista sekä ylläpidetään yhteistä työohjelmaa, jolloin varmistetaan keskeisten asioiden käsittely kaikilla palvelualueilla ja varhaiskasvatussyksiköissä. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtoryhmä kokoontuu

viikoittain ja alueelliset ns. laajennetut johtoryhmät kahden viikon välein samanaikaisesti kaikilla palvelualueilla.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtamista toteutetaan myös matriisirakenteessa, jossa johtamisen tukena asioita valmistellaan ja toimeenpannaan erilaisten pysyvien ryhmien ja verkostojen kautta. Tällä rakenteella varmistetaan, että kaikkia keskeisiä asioita valmistellaan ennen päätöksentekoa ja toimeenpanoa.

Kuva 2. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen koordinoitirakenne vuonna 2021

Jokaiselle ryhmälle on määritelty tehtävät. Ryhmän puheenjohtaja vastaa ryhmän tehtävistä tuloksikkitasoisesti.

1.3.1 Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogiikan ja osaamisen koordinoitiryhmä

Varhaiskasvatuksen koordinoitiryhmän (Vakan) tehtäviä ovat:

1. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sisällön ja menetelmien kehittäminen ja koordinointi Espoon pedagogisten painopisteiden ja linjausten sekä valtakunnallisten perusteiden mukaisesti
2. Opetussuunnitelmien ja vasuprosessin kehittäminen ja arviointi (lapsen, ryhmän, yksikön, Espoon)
3. Pedagogisten linjausten ja painopisteiden ajanmukaisuudesta huolehtiminen
4. Pedagogisen osaamisen kehittämisen kohteiden esille tuominen oske-koordinoitiryhmälle
5. Kehittämishankkeiden ja verkostoyhteistyön edistäminen.

Vuoden 2021 aikana kehittämisryhmän työskentelyssä painottui erityisesti Espoon vasun todentumisen edistäminen sekä pedagogisen toiminnan itsearviointikriteeristön kehittäminen ja sen käyttöön ottaminen. Kehittämisryhmän toimesta valmisteltiin

Kansallisen koulutuksen arviointiyksikön laatimien varhaiskasvatuksen laadun indikaattorien pohjalta laadun itsearvioinnin kriteereitä, jotka otettiin käyttöön elokuussa 2021.

Lisäksi tarkasteltiin ja edistettiin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen normien mukaisten painotusten todentumista varhaiskasvatuksen toiminnassa. Tärkeitä painotuksia ovat mm. kestävä kehityksen näkökulman vahvistaminen, kieli- ja kulttuuritietoisuuden varhaiskasvatuksen sekä kehityksen ja oppimisen tuen järjestämisen vahvistaminen ja asiakkaiden, niin lasten kuin huoltajienkin, osallisuuden edistäminen toiminnassa.

Vakan työskentelyssä huomioitiin myös varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot eli esim. perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus ja näiden kehittämistarpeet. Avustusten saamisen mahdollistama runsas hanketyö oli entistä vahvemmin mukana varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman työskentelyssä. Toiminnassa näkyi vahvasti myös digipedagogiset kokeilut ja uusien pedagogisten toimintatapojen ja sovellusten käyttöön ottaminen varhaiskasvatusyksiköissä. Lisäksi työskentelyssä näkyi hankekehittämisen avulla mahdollistunut vahva henkilöstön digitaalisten etäyhteystaitojen kehittäminen. Taitojen avulla haluttiin varmistaa lasten ja perheiden osallisuus myös koronan tuomana poikkeusaikana.

Kaikessa suunnittelussa ja suunnitelmien toteuttamisessa, kuten myös hanketyössä huomioitiin koronatilanne ja sen asettamat reunaehdot toiminnalle.

Koronavirusepidemia vaikutti varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman (VAKA) toimintatapoihin eli kaikki kokoukset järjestettiin etätyöskentelyn kautta.

Varhaiskasvatuksen koordinoitiryhmän nimi muutettiin organisaation toiminnan uudistamisen myötä Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman ja samalla tarkasteltiin siihen liittyvien verkostojen rakenteita. Toiminnan uudistamista jatketaan vuonna 2022.

1.3.2 Osaamisen kehittämisen koordinoitiryhmä

Ryhmän tehtävänä on suunnitella, järjestää ja koordinoida suomenkielisen varhaiskasvatuksen osaamisen kehittämistä.

Konkreettisemmin osaamisen kehittämisen verkosto:

1. Selvittää suomenkielisen varhaiskasvatuksen osaamisen kehittämisen tarpeita.
2. Suunnittelee ja järjestää monipuolista henkilöstön tarpeita vastaavaa, strategian ja tulostyöryhmän kehittämisen painopisteet huomioivaa täydennyskoulutusta ja muuta osaamisen kehittämisen toimintaa.
3. Kehittää osaamisen kehittämisen prosesseja ja toimintatapoja sekä varmistaa osaamisen kehittämisen toiminnan laadun.
4. Huolehtii oppilaitosyhteistyöstä sekä siihen liittyvien tehtävien hoitamisesta.
5. Vastaa tulostyöryhmän messuille osallistumisesta sekä edistää muillakin tavoin Espoon varhaiskasvatuksen näkyvyyttä.

Koulutukset suunnitellaan huomioiden varhaiskasvatuksen pedagogisen kehittämisen painopisteet, joita ovat:

- Kielitietoinen varhaiskasvatus
- Kestävä kehitys
- Leikki, liikkuminen, taiteet ja tutkiminen vasun todentajana
- Positiivinen pedagogiikka
- Lasten ja huoltajien osallisuus
- Mediakasvatus, teknologiakasvatus, mobiilioppiminen
- Kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen työtapojen kehittäminen ja myönteinen erityiskohtelu
- Projektityöskentely

Tärkeänä osaamisen kehittämässä oli vuonna 2021 edelleen varhaiskasvatussuunnitelman todentamisen prosessiin liittyvän koko henkilöstön osaamisen vahvistaminen.

Vuonna 2021 järjestettiin koulutuksia sekä ”omana tuotantona” että ostettuna ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Osa koulutuksista järjestettiin kehittämishankkeiden tai yhteiskehittämisen kautta. Hanketyöntekijämme tekivät tiivistä yhteistyötä varhaiskasvatusyksiköiden henkilöstön kanssa esimerkiksi heidän järjestämiensä koulutusten kautta. Moni koulutuskokonaisuus on syntynyt varhaiskasvatusyksiköiden henkilöstön palautteiden ja toiveiden pohjalta.

Toimimme poikkeusoloissa suurimman osan viime vuodesta ja suuri osa koulutuksistamme toteutettiin etäyhteyksillä. Myös koulutuksia järjestävät kumppanimme tuottivat omaa tarjontaansa verkkokoulutusmuotoisena. Vuonna 2020 huomasimme selkeästi henkilöstömme tvt-osaamisen tarpeen kasvaneen ja järjestimme sen vuoksi nopealla aikataululla koulutusta vuonna 2021 Teamsilla toimimiseen. Panostus tvt-koulutuksiin, erityisesti etätyövälineiden käyttöön helpotti sekä etäkoulutusten järjestämistä että kasvatusyhteistyötä huoltajien kanssa.

Järjestimme oppisopimuskoulutuksia yhteistyössä Omnian kanssa. Teimme yhteistyötä mm. hankkeiden kautta myös ammattikorkeakoulujen, Helsingin yliopiston sekä Hyvinkään kanssa. Eri kehittämishankkeet toimivat myös osaamisen kehittämisen välineinä. Viime vuonna meillä olikin meneillään ennätysellisen monta hanketta.

Kuten aiempinakin vuosina hyödynsimme koulutuskalenteriamme koulutuksista tiedottamiseen. Koulutuskalenteria täydennetään pitkin vuotta. Mikäli koulutukset suunnataan tietyille ammatti- tai henkilöstöryhmille tieto asiasta sekä ilmoittautumislinkki lähetetään myös sähköpostitse. Tulosityksikön tietopankista löytyy Koulutustallennekirjasto, josta löytyy vuoden aikana tallennettuja koulutuksia.

Kehitimme organisaatiotamme vuoden 2021 aikana ja osaamisen kehittämisen koordinoitiryhmän nimi muuttui toimintaa paremmin vastaavaksi osaamisen kehittämisen verkostoksi. Samalla sen yhteyksiä varhaiskasvatuksen kehittämisyhmään (VAKA, entinen varhaiskasvatuksen koordinoitiryhmä) tiivistettiin ja vahvistettiin edelleen kehittämisen ja osaamisen kehittämisen kiinteää yhteyttä toisiinsa.

1.3.3 Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus, neuvonta ja valvonta

Kunnallisen varhaiskasvatuksen rinnalla varhaiskasvatuspalveluja järjestävät myös yksityiset palveluntuottajat. Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjaus, neuvonta ja valvonta on osa suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön johtamisjärjestelmää.

Yksityisen varhaiskasvatuksen valvontaa toteutetaan ensisijaisesti

- antamalla varhaiskasvatuksen järjestäjälle tarpeellista ohjausta ja neuvontaa sekä
- seuraamalla toiminnan kehitystä yhteistyössä toiminnan järjestäjän kanssa (varhaiskasvatustilaki 53 §).

Yhteistyössä yksityisten palveluntuottajien kanssa olennaista on ohjauksellinen, tiedotuksellinen ja keskustelullinen näkökulma. Ohjauksessa ja neuvonnassa noudatetaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön johtoryhmän hyväksymiä ohjeita.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa yksityisen varhaiskasvatuksen ohjausta, neuvontaa ja valvontaa koordinoi keväällä 2021 kaupunkitasoisesti yksityisen varhaiskasvatuksen ja palvelujen hankinnan koordinointiryhmä, jossa oli edustus jokaiselta varhaiskasvatuksen palvelualueelta. Vuoden 2021 aikana yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnassa tapahtui mm. seuraavaa:

- Palvelualueiden varhaiskasvatuksen asiantuntijat tekivät ostopalvelu- ja yksityisen hoidon tuella toimivien varhaiskasvatusyksiköiden auditointi- ja ohjauskäyntejä.
- Varhaiskasvatusyksiköiden johtajat tekivät nettobudjetoituihin ostopalveluyksiköihin auditointikäyntejä.
- Vuoden aikana lähetettiin kaikille palveluntuottajille useita tiedotteita ja varhaiskasvatuksen ohjeita mm. koronaohjeistuksista, palveluseteliin ja palvelusetelituottajaksi hakeutumiseen liittyen.
- Yksityisen varhaiskasvatuksen valvonta- ja ohjausdokumenttien päivitystä: ohjaustapaamisten dokumentointiasiakirjat, yksityisen varhaiskasvatustoiminnan aloittamisen tai lopettaminen sekä muutokset toiminnassa, työsopimussuhteisen hoitajan hyväksyminen 1.8.2021 alkaen, yksityisen perhepäivähoitajan hyväksyminen 1.8.2021 alkaen.
- Lähikuntien kanssa tehtävää yhteistyötä jatkettiin mm. yhteisillä verkostotapaamisilla yksityisen varhaiskasvatuksen asioissa.
- Vuoden aikana kaupungissa toimivista kannatusyhdistyksellä toimivista (nettoyksiköt) päiväkodeista kuusi lopetti toimintansa.
- Aluehallintoviranomaisten ohjeiden mukaan päivitettiin yksityisen varhaiskasvatuksen omavalvontaa koskevaa ohjeistusta.
- Toimintavuoden aikana järjestettiin tilaisuuksia yksityisille palveluntuottajille:
 - Yhteistyötapaaminen ja infotilaisuus palveluntuottajille 25.10.2021 (ajankohtaisia varhaiskasvatusasioita ja palvelusetelituottajaksi hakeutuminen).
 - Yksityisille perhepäivähoitajille pidettiin yhteinen tapaaminen.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa toteutettiin elokuusta 2021 alkaen organisaatiouudistus, jolloin keskitettiin yksityisen varhaiskasvatuksen työtehtäviä kahdelle varhaiskasvatuksen asiantuntijalle kehittämisen palvelualueelle. Organisaatiomuutoksen myötä yksityisen varhaiskasvatuksen koordinaatioryhmä muutettiin yksityisen varhaiskasvatuksen tiimiksi, jossa oli edustus asiantuntijoista ja päälliköistä (4 viranhaltijaa) sekä edustajat ruotsinkielisestä varhaiskasvatuksesta.

Kuva 3. Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluvalikko Espoossa 1.8.2021 alkaen.

1.3.4 Työhyvinvoinnin ja työsuojelun koordinoitiryhmä

Työhyvinvoinnin ja työsuojelun työryhmän tehtäväalue on varhaiskasvatuksen työhyvinvointi- ja työsuojelutoiminnan koordinointi ja kehittäminen. Työryhmän jäseninä toimivat viisi varhaiskasvatuksen aluepäällikköä, kolme työsuojeluvaltuutettua ja henkilöstön edustaja.

Työryhmän keskeisiä tehtäviä vuonna 2021 oli

- Korona-ajasta johtuen ensisijaiseksi nousi aktiivinen vuoropuhelu työsuojelun ja suomenkielisen varhaiskasvatuksen hallinnon välillä koskien koronaepidemian vaikutuksia henkilöstön työhyvinvointiin ja siihen liittyviin toimenpiteisiin sekä viestintään.
- Kunta 10 -tutkimuksesta nousseiden kehittämiskohteiden toiminnan toteutuksen seuranta ja arviointi.
- Työsuojeluparien tapaamisten järjestäminen ja sisällön kehittäminen työhyvinvoinnin ja työsuojelutoiminnan vahvistamiseksi.
- Työhyvinvoinnin kehitettiin laatimalla Kuura-hankkeen puitteissa malli helpottamaan yksiköissä työnmuokkaukseen liittyviä haasteita. Onnistuneesti työuralle - hankkeeseen osallistui joka palvelualueelta sekä johtajia että työuransa alkuvaiheessa olevaa henkilöstöä. Tämän lisäksi ohjattiin tarjoamaan henkilöstölle työnohjausta tarpeen mukaan.
- Työsuojelun koordinoiminen työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Huolehdittiin varhaiskasvatusyksiköiden opastamisesta tekemään koronaepidemiaan liittyvät lisäykset Hesse-turvallisuusjärjestelmään koskien biologista altistumista sekä ilmoitukset tartuntavaaraan joutuneista työntekijöistä.

- Hätäensiapukursseja tilattiin ja järjestettiin 9 kertaa ja EA1 koulutuksia 3 kertaa yhteistyössä Omnian kanssa.
- Päivitettiin turvallisuussuunnitelmaa ja varautumissuunnitelmaa.

1.4 Viestintä

Sisäisen viestinnän keskeisimmät välineet olivat tiedotteet, sähköpostiviestit, Essi ja sisäiset kuukausitiedotteet.

Ulkoisen viestinnän keskeisimmät välineet olivat www-sivut ja ilmoitustaulu-/ovitiedotteet sekä Facebook-sivut. Lisäksi suomenkielisen varhaiskasvatuksen oman Instagram-tilin käyttöä lisättiin.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan ja syksyllä Kasvun ja oppimisen lautakunnan kokoustiedottaminen hoidettiin yhteistyössä opetustoimen viestinnän kanssa.

Tavoitteenamme oli vuonna 2021 osallistua erilaisiin tapahtumiin, mutta koronapandemian vuoksi monet näistä päivistä peruuntuivat tai siirtyivät verkossa järjestettäväksi.

Suomenkielinen varhaiskasvatus osallistui vuoden aikana seuraaviin etätapahtumiin tavoitteena saada uusia työntekijöitä:

- 11.-17.1.2021 Varhaiskasvattaja Verkossa -tapahtuma, Globex
- 18.-31.1. 2021 Tuudon digitaaliset rekrymessut 2021
- 20.1. 2021 DuuniOmnia-rekrytointitapahtuma
- 20.1. 2021 Meet & Greet-työelämä tapahtumaan, Stadia
- 21.1. 2021 My future work mässan vid Arcada
- 27.-28.1. 2021 Contact Forum, Messukeskus / virtuaalitapahtuma
- 29.-30.1.2021 Educa , Messukeskus
- 1.-5.2.2021 Hyrian ura- ja rekrytointifoorumi
- 2.-3.2.2021 Laurea Network to get work
- 3.2.-4.2.2021 Yrityspäivät, Tampereen yliopisto/amk
- 12.2.2021 Ammattiopisto Live, Espoon kaupungin oma tapahtuma
- 17.3.2021 Mihän töihin valmistumisen jälkeen? -tapahtuma, Helsingin yliopisto
- 17.3.2021 Kunta-alan valtakunnalliset rekrymessut, Kuntarekry
- 20.4.2021 Stadia Meet&Greet rekrytointitapahtuma
- 7.9.2021 Diakin OSKE-tori, DIAK Kalasatama
- 21.9.2021 Stadin AO Meet & Greet-työelämä tapahtuma, Stadin ammattiopisto ja Helsingin yrityspalvelut
- 18.11.2021 Kunta-alan rekrytointitapahtuma, Kuntarekry
- 19.11. 2021 Varhaiskasvattaja verkossa, Globex

Valmistuville tai opinnoissaan pitkälle oleville varhaiskasvatuksen opiskelijoille lähestyimme sähköpostitse sekä keväällä että syksyllä 2021. Kirje lähetettiin Helsingin, Jyväskylän ja Rauman yliopistoissa opiskeleville sekä Metropolian, DIAK:in, Laurean, SAMK:in ja XAMK:in ammattikorkeakouluissa opiskeleville.

Rekrytointimarkkinointia tehtiin sähköisillä alustoilla ja printissä. Duunitorissa oli artikkeli ja lisäksi tehtiin kampanjat Jobilla headhuntingin, Rekrytointi.comin ja Sanoman alustoilla. Nämä toteutuivat kaikki keväällä 2021. Lisäksi marraskuussa 2021 oli ilmoitus Lastentarha- ja Opettaja-lehdissä.

2 Suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimintaympäristö

Espoossa oli vuoden 2021 väestön ennakkotiedon mukaan 20 894 varhaiskasvatusikäistä lasta. Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä on vähentynyt vuosittain vuodesta 2017 alkaen. Sen arvioidaan lähtevän uudelleen kasvuun vuonna 2022. Vieraskielisten lasten määrä ja osuus kuitenkin kasvaa. Vieraskielisten lasten määrä on kasvanut koko 2000-luvun ajan.

Espoossa varhaiskasvatusta järjestetään perheen toivomassa laajuudessa kaikille espoolaislapsille. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä ei ole vähentynyt vastaavasti kuin väestön määrä. Lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen kattavammin etenkin 3 vuotta täytettyään. Myös alle 3-vuotiaiden osallistumisaste on noussut. Osallistumisaste oli ennakkotiedon mukaan noin 79 prosenttia, eli yhden prosenttiyksikön korkeampi kuin edellisvuonna.

Koronatilanne heijastui varhaiskasvatukseen koko vuoden ajan. Varhaiskasvatustoiminnassa on otettu huomioon koronaan liittyvät ohjeistukset, joita tuli vuoden aikana runsaasti. Toimintaohjeet vaihtuivat ajoittain nopeastikin rajoitusten muuttuessa. Lapsiryhmät ovat toimineet koko vuoden ajan kiinteämmin omina kokonaisuuksinaan ja henkilöstön siirtymistä ryhmästä toiseen on vähennetty mahdollisuuksien mukaan.

3 Tavoitteet ja talous

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tavoitteet ja tulostavoitteet pohjautuvat Espoon kaupungin sekä kasvun ja oppimisen toimialan tavoitteisiin. Ne edistävät suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikön suva-tarinan toteutumista.

S I V I S T Y S H Y V I N V O I N T I	Varhaiskasvatus on laadukasta ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee	ELINVOIMA, KILPAILUKYKY, TYÖLLISYYS	T A L O U S Y M P Ä R I S T Ö	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2,0 % peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden.
	Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toiminnan suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä	Palveluntuottajilla on mahdollisuus osallistua valmisteluun palvelusetelin käyttöön ottamiseksi yksityisessä varhaiskasvatuksessa		Toimintakateen aijäämä on enintään Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman ja talousarvion mukainen.
	Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus vastaavat lasten tarpeita			Henkilöstötyön tuottavuus paranee 1 %
	Lapset saavat kokemuksia vieraiden kielten oppimisesta varhaiskasvatuksessa	YMPÄRISTÖ, RAKENTAMINEN, LIIKENNE		Henkilöstökokemus johtamisesta, työn sujuvuudesta ja työhyvinvoinnista on korkea ja työnantajaa halutaan suositella
	Kansainvälisyys näkyy lapsiryhmien toiminnassa ja varhaiskasvatustyössä			Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta
	Lasten kanssa toteutetaan osallistuvaa budjetointia päiväkotien toimintamateriaalin ja -välineiden hankinnassa	Kestävää kehitystä edistetään Espoon kestävän kehityksen kasvatuksen ohjelman 2018 – 2021 mukaisesti; Varhaiskasvatuksessa toimivien luontoryhmien määrä kasvaa		Henkilökunnan ja johdon välinen vuorovaikutus lisääntyy
	Asukaspuistojen toimintaa kehitetään yhdessä asukkaiden, yhteistyökumppaneiden ja henkilöstön kanssa			Laaditaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen viestintästrategia yhteistyössä muiden sivistystoimen tulosyksiköiden kanssa
Kehityksen, kasvun ja oppimisen tukea tarvitsevien lasten avustamistehtävissä työskentelevän henkilöstön koulutustasoa nostetaan suunnitelmallisesti			Sivistystoimen palvelujen saavutettavuutta englannin kielellä kehitetään muista kulttuuri- ja yhteiskuntakonteksteista tuleville asiakkaille	
Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen kasvaa. Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten suomen kielen osaaminen paranee			Varhaiskasvatuksen nettisivut uudistetaan osana Espoon sivujen uudistushanketta	
			Sivistystoimi on kehittänyt uusia laadukkaita ja kustannustehokkaita digitaalista polkuja.	

Kuva 4. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tavoitteet 2021. Tavoitteet, toteutumisen seurantamittarit sekä arviointi ovat kokonaisuudessaan liitteessä 3.

Varhaiskasvatuspalvelut järjestettiin kokonaistaloudellista ajattelua noudattaen siten, että kaikille hakijoille saatiin mahdollisimman hyvin lasten ja perheiden tarpeita ja toiveita vastaavat varhaiskasvatuspaikat kustannustehokkaasti.

	Alkup. TA 2021	Muutettu TA 2021	Toteuma 12/2021	Poikkeama MTA-TOT
Tulot	19 697	20 697	21 771	1 074
Valmistus omaan käyttöön			57	57
Menot	-241 002	-242 626	-240 439	2 187
TOIMINTAKATE	-221 305	-221 929	-218 610	3 319

Taulukko 3. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen talousarvion toteutuminen 2021

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen alkuperäisen talousarvion tulo-odotus oli 19,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 aikana tulo-odotusta lisättiin yhdellä miljoonalla eurolla. Tilinpäätöksen toteuma oli 21,7 miljoonaa euroa. Tuloja kertyi miljoona euroa enemmän, hankeavustuksista sekä asiakasmaksutuloista.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettu laki muuttui 1.8.2021 alkaen siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin nostamalla tulo rajoja. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin. Uudistuksen tarkoituksena on kasvattaa työllisyyttä ja helpottaa perheiden arkea. 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen 20 viikkotunnin kokeilu päättyi 31.7.2021, mutta Espoossa maksuttomuutta jatkettiin kaudelle 1.8.2021-31.7.2022. Asiakasmaksutuloja kertyi lähes 17,8 miljoonaa euroa.

Hanketulojen määrä lisääntyi vuoden aikana merkittävästi ja niitä kirjattiin vuoden 2021 tilinpäätökseen 2,5 miljoonaa euroa.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen alkuperäinen talousarvio vuodelle 2021 oli 241 miljoonaa euroa. Talousarvion määrärahaa lisättiin 1,6 miljoonalla eurolla. Tilinpäätöksen toteuma oli 240,4 miljoonaa euroa. Menot alittivat muutetun talousarvion noin 2,2 miljoonalla eurolla. Toimintamenojen alitus koostui monesta eri asiasta mm. henkilöstö-, palveluseteli-, ostopalvelu-, kotihoidon tuki ja saatavien poistomenot alittuivat. Ylitystä puolestaan muodostui työvoimanvuokrauksesta, ateria- ja aineistomenoista sekä yksityisen hoidon tuesta.

Henkilöstön rekrytointivaikkeudet vaikuttivat merkittävästi henkilöstömenojen alitukseen. Ilman rekrytointi- ja sijaisten saatavuusvaikeutta kustannukset olisivat olleet suuremmat.

Koronaepidemian jatkuminen läpi koko vuoden aiheutti puolestaan ylimääräisiä sijaisten ja viruksen leviämisen ehkäisevään ja suojaamiseen liittyviä kuluja.

Saatujen hankeavustusten perusteella palkatun henkilöstön, koulutuksen ja materiaalien kustannukset lisääntyivät. Saadut hankerahoitustulot kattavat näitä menoja.

Palveluseteli otettiin käyttöön varhaiskasvatuksessa 1.8.2021. Palveluntuottajia siirtyi yksityisen hoidon tuelta palvelusetelipalveluntuottajaksi, mutta siirtymä oli ennakoitua pienempi. Siirtymä tulee toteutumaan vähitellen, kun setelistä saadaan lisää käyttökokemuksia. Palvelusetelillä tuotettavan varhaiskasvatuksen kustannukset alittuivat ja yksityisen hoidon tuen vastaavasti ylittyivät. Kotihoidon tuen kustannukset alittuivat.

MENOT (1 000 €)	TP 2020	Muutettu TA 2021	TP 2021	Erotus Muut.TA - TP	Muutos % Muut. TA - TP	Muutos % TP 2020 - TP 2021
Kunnalliset päiväkodit	137 534	154 209	155 084	-875	0,6 %	12,8 %
Perhepäivähoito	7 123	6 814	6 414	401	-5,9 %	-10,0 %
Avoin varhaiskasvatus	3 825	3 918	3 676	243	-6,2 %	-3,9 %
Ostopalvelut	13 553	13 402	12 618	783	-5,8 %	-6,9 %
Avustukset	-170	250	114	136	-54,4 %	-167,1 %
Yksityisen hoidon tuki	19 470	14 570	16 443	-1 873	12,9 %	-15,5 %
Palveluseteli 1.8.2021		6 100	3 749	2 351	-38,5 %	#JAKO/0!
Kotihoidon tuki	19 835	18 340	17 193	1 147	-6,3 %	-13,3 %
Yhteiset kustannukset	22 936	25 022	25 148	-126	0,5 %	9,6 %
YHTEENSÄ	224 106	242 626	240 439	2 187	-0,9 %	7,3 %
TULOT (1 000 €)	TP 2020	Muutettu TA 2021	TP 2021	Erotus Muut.TA - TP	Muutos % Muut. TA - TP	Muutos % TP 2020 - TP 2021
Päiväkodit	15 261	16 898	17 621	-723	4,3 %	15,5 %
Perhepäivähoito	837	764	774	-10	1,2 %	-7,6 %
Avoin varhaiskasvatus	27	38	6	32	-84,2 %	-78,0 %
Ostopalvelut	659	720	669	51	-7,1 %	1,5 %
Yhteiset	1 256	2 277	2 738	-461	20,3 %	118,1 %
YHTEENSÄ	18 040	20 697	21 807	-1 110	5,4 %	20,9 %

Taulukko 4. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen talousarvion toteutuminen toiminnoittain 2021 / Tilinpäätös 2021

Kunnallisten päiväkotien menojen muutettu talousarvio vuodelle 2021 oli 154,2 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 155,1 miljoonaa euroa. Talousarvio ylittyi 0,9 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli 0,6 %. Muutos vuoden 2020 tilinpäätökseen oli 12,8 %. Kustannusten ylittymisen merkittävin tekijä oli hankerahoitustoiminnan lisääntyminen. Lisäksi koronaepidemian jatkuminen läpi koko vuoden aiheutti puolestaan ylimääräisiä sijais- sekä viruksen leviämisen ehkäisemiseen ja suojautumiseen liittyviä kuluja.

Kunnallisten päiväkotien tulojen muutettu talousarvio oli 16,9 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 17,6 miljoonaa euroa. Tilinpäätös ylittyi 0,7 miljoonaa euroa ja muutosprosentti oli 4,3 %. Muutosprosentti edelliseen vuoteen nähden oli 15,5 %. Tuloja kertyi ennakoitua enemmän asiakasmaksuista.

Perhepäivähoidon menojen talousarvio vuodelle 2021 oli 6,8 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 6,4 miljoonaa euroa ja talousarvio alittui 0,4 miljoonalla

eurolla. Muutosprosentti talousarvioon vertailtaessa oli -5,9 % ja muutos edelliseen vuoteen -10 %. Kustannusten alenemiseen vaikutti perhepäivähoidon kysynnän väheneminen.

Perhepäivähoidon tulojen talousarvio oli 764 000 euroa ja tilinpäätöksen toteuma oli 774 000 euroa. Talousarvio ylittyi 10 000 eurolla ja muutosprosentti oli 1,2 %. Muutosprosentti edelliseen vuoteen nähden oli -7,6 %. Tulojen alenemaan edellisvuoteen nähden vaikutti lasten määrän väheneminen perhepäivähoidossa.

Avoimen varhaiskasvatuksen menojen talousarvio vuodelle 2021 oli 3,9 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 3,7 miljoonaa euroa ja talousarvio alittui 0,2 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli -6,2 % ja muutosprosentti edelliseen vuoteen -3,9 %. Merkittävin tekijä kustannusten alenemiseen oli koronaepidemian jatkuminen läpi vuoden.

Avoimen varhaiskasvatuksen tulojen talousarvio vuodelle 2021 oli 38 000 euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 6 000 euroa ja alitusta kertyi 32 000 euroa. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli -84,2 % ja edelliseen vuoteen -78 %. Avoimen varhaiskasvatuksen tulot koostuvat tilojen kuntalaiskäytön vuokrauksesta. Koronaepidemian vuoksi tilojen vuokratuotot jäivät alhaisemmiksi.

Ostopalveluna hankittavan varhaiskasvatuksen menojen talousarvio vuodelle 2021 oli 13,4 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 12,6 miljoonaa euroa ja talousarvio alittui 0,8 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli -5,8 % ja muutosprosentti edelliseen vuoteen -6,9 %. Ostopalvelun kustannusten alittumiseen vaikutti muutamien ostopalvelusopimusten päättyminen kesällä 2021. Palvelujen siirtymää tapahtui kunnalliseen päiväkotitoimintaan sekä palvelusetelille.

Ostopalvelujen tulojen talousarvio vuodelle 2021 oli 720 000 euroa ja tilinpäätöksen toteuma 669 000 euroa. Tuloja kertyi 51 000 euroa vähemmän. Muutosprosentti talousarvioon oli -7,1 % ja edelliseen vuoteen 1,5 %. Tulojen alitukseen vaikutti asiakasmaksujen alentaminen sekä toiminnan siirtymä.

Starttiraha-avustuksiin oli varattu talousarviossa 250 000 euroa vuodelle 2021. Vuoden aikana starttirahaa myönnettiin 249 000 euroa kahdelle palveluntuottajalle. Vuoden aikana starttirahan takaisin perinnän kautta saatiin palautuksia 135 000 euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 114 000 euroa. Muutosprosentti talousarvioon oli palautuksien vuoksi -54,4 % ja edelliseen vuoteen -167,1 %.

Yksityisen hoidon tuen kustannuksiin oli talousarviossa 2021 varattu 14,6 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 16,4 miljoonaa euroa. Talousarvio ylittyi 1,8 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli 12,9 % ja edelliseen vuoteen nähden -15,5 %. Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön 1.8.2021 palveluseteli. Palvelusetelille siirtyi ennakoitua vähemmän palveluntuottajia ja lapsia, mikä vaikutti yksityisen hoidon tuen kustannusten ylitykseen.

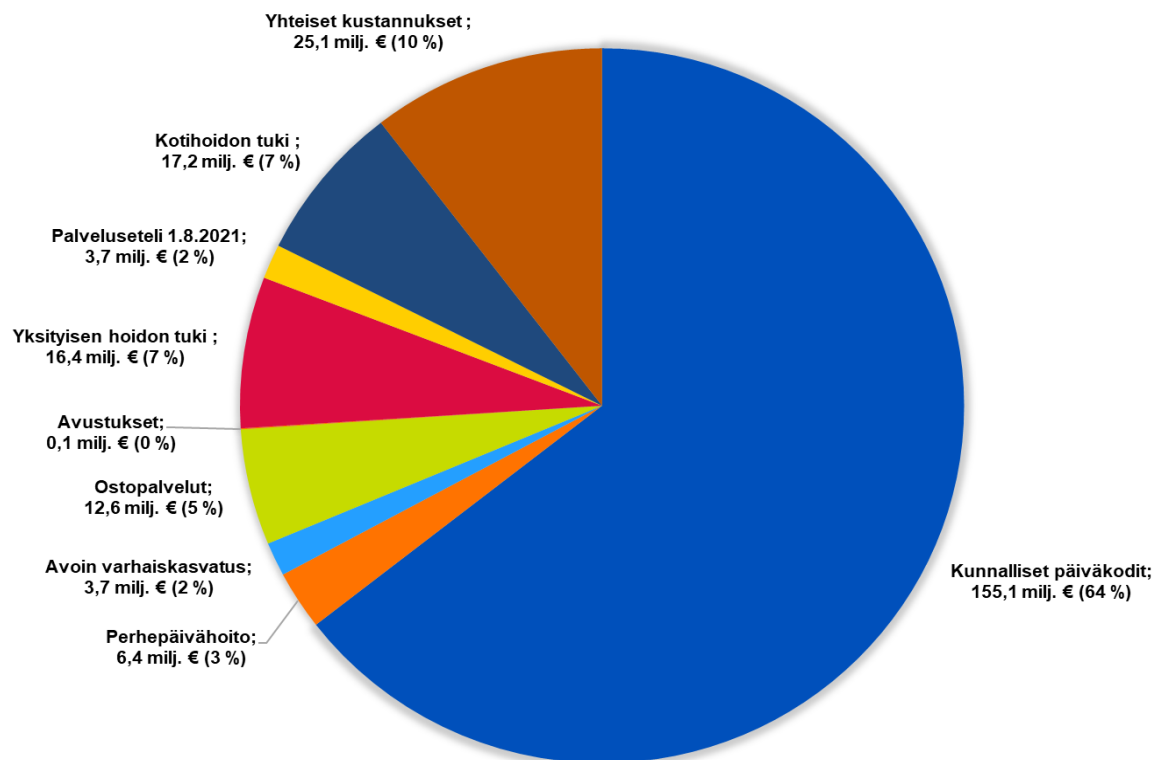
Palvelusetelillä tuotettavan varhaiskasvatuksen kustannuksiin oli talousarviossa 2021 varattu 6,1 miljoonaa euroa. Talousarvio alittui 2,3 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli -38,5 %. Varhaiskasvatuksen palveluseteli otettiin käyttöön

1.8.2021 ja palvelusetelille siirtyi ennakoitua vähemmän palveluntuottajia ja lapsia, mikä vaikutti palvelusetelikustannusten alitukseen.

Kotihoidon tuen kustannuksiin oli talousarviossa varattu 18,3 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 17,2 miljoonaa euroa. Talousarvio alittui 1,1 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli -6,3 % ja edelliseen vuoteen -13,3 %. Kotihoidon tuella olevien lasten määrä ja kustannukset vähenivät vuonna 2021.

Yhteiset kustannukset, joka kattaa suomenkielisen varhaiskasvatuksen hallinnon, henkilöstön osaamisen, hyvinvoinnin edistämisen, kehittämistoiminnan, kasvun, kehityksen ja oppimisen tuen, kielen ja kulttuurin tuen kustannukset sekä kaupungin sisäiset palvelumaksut. Näihin kustannuksiin oli varattu talousarviossa 25 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 25,1 miljoonaa euroa. Talousarvio ylittyi 0,1 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli 0,5 % ja edelliseen vuoteen nähden 9,6 %. Kustannukset ylittyivät hankerahoituksiin liittyvistä kustannuksista johtuen. Menojen kasvu edelliseen vuoteen nähden johtuu koronaepidemian aiheuttamasta poikkeustilanteesta, joka alensi vuoden 2020 kustannuksia.

Yhteisten kustannusten tulojen talousarvio vuodelle 2021 oli 1,2 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksen toteuma oli 2,7 miljoonaa euroa. Tulo-odotus ylittyi 0,5 miljoonalla eurolla. Muutosprosentti talousarvioon nähden oli 20,3 % ja edelliseen vuoteen nähden 118,1 %. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa osallistuttiin vuoden aikana merkittävästi aiempaa enemmän hankerahoitushakemuksiin. Tulokertymä koostuu saaduista hankerahoituksista.

Kuvassa 5 on esitelty suomenkielisen varhaiskasvatuksen kustannusten jakautuminen eri palvelumuodoille vuodelta 2021.

Kunnallisten päiväkotien osuus kustannuksista oli lähes kaksi kolmasosaa (64 %). Yhteisten kustannusten osuus oli 10 prosenttia. Yksityisen hoidon tuen ja kotihoidon tuen osuudet olivat samansuuruisia, noin 7 prosenttia. Ostopalvelujen osuus oli 5 prosenttia, perhepäivähoidon 3 prosenttia sekä avoimen varhaiskasvatuksen ja palvelusetelin 2 prosenttia.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa sekä osassa ostopalveluita kustannukset ovat bruttokustannuksia, eli niihin ei sisälly asiakasmaksujen osuutta. Lasten hoidon tuet ovat nettokustannuksia.

4 Palvelut

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota ja kehittää varhaiskasvatusikäisten (10 kk-6 v) lasten ja heidän perheidensä tarpeiden mukaisia, monimuotoisia ja laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja. Varhaiskasvatuspalvelut sisältävät myös esiopetuksen, esiopetusikäisten lasten valmistavan opetuksen, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen sekä avoimen varhaiskasvatuksen. Varhaiskasvatuksen uutena järjestämistapana 1.8.2021 alkaen otettiin käyttöön varhaiskasvatuksen palveluseteli.

Varhaiskasvatuspalvelujen keskeisin tavoite on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Lasten ja vanhempien tarpeet ohjaavat varhaiskasvatus- ja palveluverkoston kehittämistä.

Varhaiskasvatuslain mukaan vanhemmat voivat valita alle kouluikäiselle lapselleen kunnan järjestämän varhaiskasvatuspaikan tai järjestää lapsen varhaiskasvatuksen yksityisen hoidon tuella. Oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna lasten huoltajien on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Maksuttoman esiopetuksen lisäksi lapsi voi olla esiopetukseen liittyvässä varhaiskasvatuksessa.

Kunnan järjestämiä varhaiskasvatuspalveluja ovat kunnan omana toimintana toteutettu varhaiskasvatus päiväkodissa, ryhmäperhepäivähoitona tai perhepäivähoitajan kotona sekä ostopalveluna hankittu varhaiskasvatus.

Perhe voi myös valita varhaiskasvatuksen palvelusetelin (1.8.2021 alkaen), jolla lapselle voi hakea varhaiskasvatuspaikan yksityisestä palvelusetelipäiväkodistä.

Varhaiskasvatusta on tarjolla myös yksityisissä päiväkodeissa, joihin perhe voi hakea Espoon rahoittamaa lakisääteistä yksityisen hoidon tukea ja siihen liittyvää kuntalisää.

Lasten kotihoidon tukeen kuuluu lakisääteinen kotihoidon tuki ja kunnan itsensä päättämä kuntalisä (Espoo-lisä).

Lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki sekä niihin liittyvät kuntalisät maksetaan pääasiassa Kelan kautta, mutta kaikista kustannuksista vastaa kunta.

Avointa varhaiskasvatusta järjestetään asukaspuistoissa ja kerhoissa.

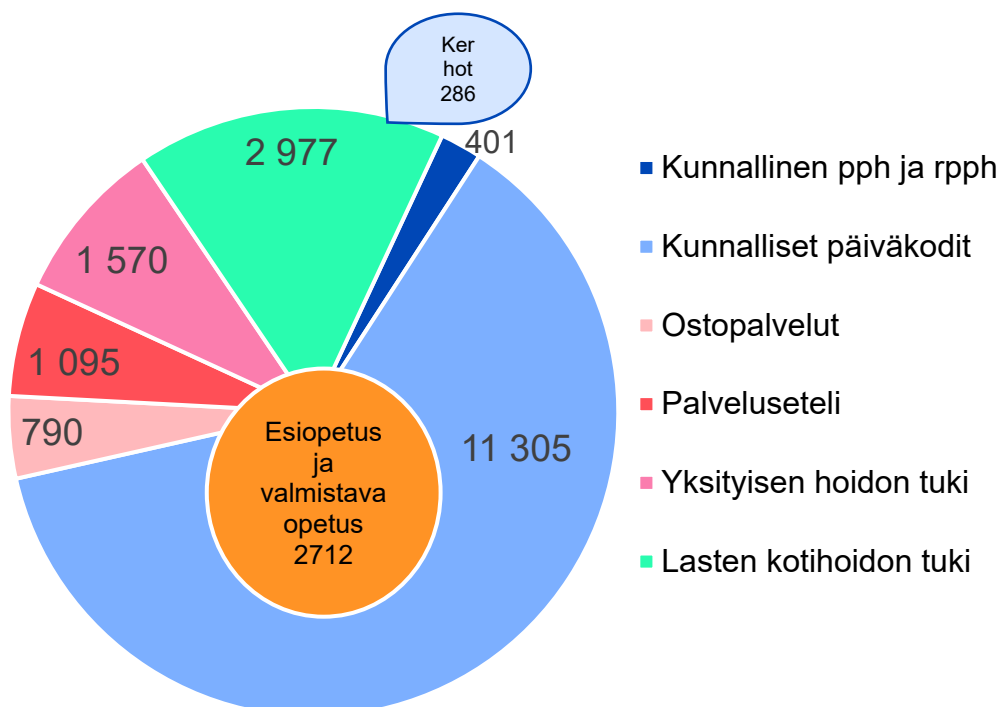
Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikkö vastaa esiopetuksen järjestämisestä ja koordinoinnista sekä esiopetusikäisten lasten valmistavasta opetuksesta. Suomenkielisen perusopetuksen tulosityksikkö toteuttaa osan kouluilla tapahtuvasta esiopetusikäisten lasten perusopetukseen valmistavasta opetuksesta ja esiopetuksesta.

Varhaiskasvatuksessa oli vuoden aikana keskimäärin 16 154 lasta. Varhaiskasvatukseen osallistui ennakkotiedon mukaan 79 prosenttia varhaiskasvatusikäisten ikäluokasta.

Kuvassa 6 on lasten määrä eri palveluissa vuoden 2021 lopussa. Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan osallistui 286 lasta. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämässä esiopetuksessa ja valmistavassa

opetuksessa oli 2 712 lasta.

Yksityisen hoidon tuella oli 1 570 lasta. Heistä 93 % oli yksityisessä päiväkodissa. Loput 7 prosenttia oli yksityisessä perhepäivähoidossa tai perhe oli palkannut lapselleen hoitajan kotiin.

Kuva 7. Lasten määrä varhaiskasvatuksen eri muodoissa sekä lasten kotihoidon tuella joulukuussa 2021

Kunnallisissa päiväkodeissa oli 11 305 lasta ja perhepäivähoidossa yhteensä 401 lasta. Ostopalvelupäiväkodeissa lapsia oli 790 ja palvelusetelillä 1 095.

4.1 Varhaiskasvatuksen palveluohjaus

Varhaiskasvatuksen palveluohjaus neuvoo ja ohjaa perheitä kaikissa kunnallisiin ja yksityisiin varhaiskasvatuspalveluihin sekä lasten hoidon tukiin liittyvissä asioissa. Palveluohjaajat tekevät lapsivalinnat kunnalliseen varhaiskasvatukseen, kerhoihin ja varhaiskasvatuksen järjestämään esiopetukseen. Vuoden 2021 aikana palveluohjaajat tekivät yhteensä n. 11 000 päätöstä varhaiskasvatus-, kerho- tai esiopetuspaikasta.

Palveluohjauksen asioista tiedotetaan pääsääntöisesti nettisivuilla ja Facebookissa. Palveluohjausta tarjotaan puhelinpalveluna ja chatin kautta. Puhelinpalvelu toimii kaikkina arkipäivinä yhteensä 20 tuntia viikossa. Tavanomaisina päivinä puheluihin on vastaamassa yhtä aikaa kaksi henkilöä. Ruuhka-aikoina kaikki paikalla olevat palveluohjaajat ottavat vastaan puheluita. Kysymyksiin vastataan myös sähköpostilla. Palveluohjaus palvelee asiakkaita suomen ja englannin kielellä.

Palveluohjaustyö muuttui vuoden 2021 aikana, kun varhaiskasvatus- ja esiopetuspaikkojen paikkojen haku- ja päätösprosessissa otettiin käyttöön uusi eVaka-

toiminnanohjausjärjestelmä. Se mahdollistaa asiakkaalle entistä helpomman ja dokumentoidumman asiointi ja palveluprosessin. Palveluohjaus oli mukana asiointipalvelun kehittämisessä ja huomiota kiinnitettiin myös maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden oikea-aikaisten ja mahdollisimman toimivien toimintatapojen löytämiseen ja tarkoituksenmukaiseen palveluohjaukseen.

Palveluohjaustiimin lisäksi varhaiskasvatuksen palveluohjaus kuuluu kaikkien varhaiskasvatuksen esimiesten ja koko henkilökunnan tehtäviin. Asiakasta palvellaan ja ohjataan kaikissa varhaiskasvatuksen toimipisteissä. Tietoa varhaiskasvatuspaikka- ja hakijatilanteesta annetaan kuitenkin vain palveluohjaustiimistä.

4.2 Kunnalliset päiväkodit ja perhepäivähoito

Suurin osa varhaiskasvatuksesta toteutettiin kunnallisissa päiväkodeissa. Perhepäivähoidon kysyntä on viime vuosina vähentynyt.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on käytössä varhaiskasvatuspaikkatakuu, joka mahdollistaa tietyin ehdoin lapsen paluun tuttuun varhaiskasvatuspaikkaan, jos lapsi jää pois varhaiskasvatuksesta esimerkiksi vanhemman vanhempainvapaan ajaksi.

4.3 Yksityinen varhaiskasvatus

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestetään Espoossa ostopalveluna, palvelusetelillä ja yksityisen hoidon tuella.

4.3.1 Ostopalveluna hankittu varhaiskasvatus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikössä järjestetään varhaiskasvatusta ostopalveluna päiväkodeissa. Ostopalveluna hankitussa varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2021 lopussa 790 lasta.

Kilpailutettuja ostopalvelupäiväkoteja oli vuoden 2021 lopussa seitsemän ja lisäksi varhaiskasvatusta ostettiin 21 päiväkodilta vuosisopimuksen perusteella.

Ostopalvelujen laatua valvotaan säännöllisesti toteutettavilla auditointikäynneillä.

Varhaiskasvatuspalveluja hankittiin ostopalvelusopimuksilla tai maksusitoumuksilla yhteensä 12,6 miljoonalla eurolla.

4.3.2 Varhaiskasvatuksen palveluseteli

Varhaiskasvatuksen palveluseteli otettiin käyttöön 1.8.2021. Palvelusetelituottajaksi oli mahdollista hakea vuoden 2020-2021 vaihteesta alkaen. Vuoden aikana tuottajaksi hyväksyttiin 22 suomenkielistä päiväkotia. Asiakkaille palvelusetelin hakeminen käynnistyi maaliskuussa ja ensimmäiset lapset aloittivat palvelusetelivarhaiskasvatuksessa elokuussa 2021. Vuoden lopussa tässä palvelussa oli 1 095 lasta.

Yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnassa painottui palvelusetelin käyttöönottoon liittyvä laaja valmistelutyö kaupungin sisäisenä yhteistyönä kuten myös yhteistyössä palveluntuottajien kanssa.

- Sääntökirjan päivittäminen ja hyväksyminen lautakunnassa ja päivitykset
- Sähköisen tuottajaksi hakeutumisjärjestelmän (PSOP) käyttöönotto
- Palveluseteli osaksi eVaka varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmää
- Palvelusetelistä tiedottamista eri tavoin, mm. setelijuliste, espoo.fi- sivuilla, paikallislehdissä
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan rekrytointia palveluseteliyksiköihin kohdentuen.

Varhaiskasvatuspalveluja hankittiin palvelusetelillä 3,7 miljoonalla eurolla.

4.3.3 Yksityisen hoidon tuki ja Espoo-lisät

Yksityisen hoidon tukea maksetaan perheille, jotka valitsevat lapselleen varhaiskasvatuksen yksityisestä päiväkodista tai perhepäivähoidosta ja perheille, jotka palkkaavat työsopimussuhteisen hoitajan hoitamaan lapsiaan. Yksityisen hoidon tukea maksettiin 1570 lapsesta joulukuussa 2021.

Yksityisen hoidon tuki ja siihen liittyvä kuntalisä haetaan ja maksetaan pääasiassa Kelan kautta, mutta rahoittajana on kunta. Tuki maksetaan varhaiskasvatuspalvelujen tuottajalle, jolloin se ei ole perheelle veronalaista tuloa.

Lakisääteisten tukien yhteydessä maksetaan Espoon päättämiä yksityisen hoidon tuen kuntalisia. Kuntalisät ovat liitteessä 2.

Lisäksi Espoo maksaa yksityiseen varhaiskasvatukseen sisaruslisää toisesta lapsesta lukien. Viisivuotiaiden maksuttoman 20 viikkotunnin järjestämiseen myönnetään lapsikohtaista kuntalisää vastaava euromäärä kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien 5-vuotiaiden lasten maksusta annettava alennus enimmillään. Nämä lisät maksetaan Espoon sivistystoimen talousyksiköstä, koska Kelalla ei ole mahdollisuutta maksaa muita kuin lakisääteisiin tukiin liittyviä kuntalisia.

Yksityisen hoidon tukeen käytettiin 16,4 miljoonaa euroa. Sisaruslisää maksettiin yksityiseen varhaiskasvatukseen lähes 0,6 miljoonaa euroa ja kuntalisää 5-vuotiaiden lasten maksuttomaan 20 viikkotunnin varhaiskasvatukseen 0,5 miljoonaa euroa.

4.3.4 Starttiraha-avustus yksityisille palveluntuottajille

Varhaiskasvatusta kehitetään yhteistyössä yksityisten palveluntuottajien kanssa siten, että osa uusista paikoista on yksityisiä. Yksityisten varhaiskasvatuspaikkojen perustamista tuetaan maksamalla starttiraha-avustusta, joka on enintään 3 000 euroa uutta perustettavaa varhaiskasvatuspaikkaa kohden. Starttiraha-avustusta myönnetään tilojen hankkimisesta ja muutostöistä aiheutuviin kustannuksiin ja irtaimistokustannuksiin. Starttiraha-avustusta myönnetään lisäksi toiminnan käynnistämiseen tarvittavien toimintavälineistön ja -materiaalien hankintakustannuksiin.

Vuoden 2021 talousarvioon oli varattu 250 000 euroa starttiraha-avustusten maksamiseen. Starttiraha käytettiin kokonaisuudessaan. Sitä myönnettiin yhteensä kolmen päiväkodin toiminnan käynnistämiseen.

4.6 Lasten kotihoidon tuki ja Espoo-lisä

Lasten kotihoidon tukea maksetaan alle 3-vuotiaiden lasten perheille lapsista, jotka eivät ole varhaiskasvatuksessa. Lasten kotihoidon tukeen kuuluu lakisääteinen kotihoidontuki ja Espoo-lisä. Lasten kotihoidon tuki ja siihen liittyvät kuntalisät maksetaan pääasiassa Kelan kautta, mutta kaikista kustannuksista vastaa kunta.

Lakisääteinen hoitoraha perheen nuorimmasta lapsesta oli 342,95 eur/kk ja tulosidonnainen hoitolisä 0–183,53 eur/kk. Kuntalisää maksettiin perheen nuorimmasta alle 2-vuotiaasta lapsesta 190 eur/kk ja 2-vuotiaasta 150 eur/kk helmikuun loppuun asti. Maaliskuusta alkaen kuntalisä oli 160 eur/kk alle 2 v 6 kk ikäisestä lapsesta.

Lisäksi lakisääteistä hoitorahaa maksettiin 102,67 eur/kk alle 3-vuotiaasta sisaruksesta ja 65,97 eur/kk kolme vuotta täyttäneestä sisaruksesta.

Kotihoidon tuen Espoo-lisän maksamisen ehtona on, että kaikista perheen lapsista maksetaan kotihoidon tukea. Esiopetukseen oikeutettu lapsi voi osallistua perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Jos kotihoidon tuella olevan lapsen sisaruksella todetaan erityisen tuen tarve ja siitä on asiantuntijalausunto, Espoo-lisää maksetaan, vaikka erityistä tukea tarvitseva lapsi olisi varhaiskasvatuksessa.

Espoossa on lisäksi käytössä kaksi harkinnanvaraista muuta kotihoidon tuen Espoo-lisää; monikkoperheiden tuki ja ottolapsen Espoo-lisä.

Monikkoperheille suunnattua tukea maksetaan, jos perheeseen on syntynyt tai otettu ottolapseksi samanaikaisesti useampi kuin yksi lapsi. Pidennetyn vanhempainrahakauden ajalta maksetaan kunnallisena lasten kotihoidon tukena 160,00 euroa/kk toisesta lapsesta lukien.

Ottovanhemmille maksetaan kotihoidon tuen Espoo-lisää 160,00 euroa kuukaudessa ajanjaksolta, joka päättyy, kun vanhempainrahakauden alkamisesta on kulunut kaksi vuotta tai lapsi aloittaa koulun.

Lasten kotihoidon tuen määräraha sisältää lakisääteisen kotihoidon tuen ja kotihoidon tuen Espoo-lisän. Kotihoidon tukeen käytettiin 17,2 miljoonaa euroa, josta Espoo-lisän osuus oli 3,3 miljoonaa euroa. Joulukuussa 2021 lasten kotihoidon tukea maksettiin 2 597 perheelle yhteensä 2 977 lapsesta.

4.7 Esiopetus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikkö vastaa esiopetuksen järjestämisestä ja koordinoinnista.

Esiopetusta ja esiopetusikäisten perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestettiin suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimesta yhteensä 2 712 lapselle 117 päiväkodissa ja 18 koulussa. Lisäksi suomenkielisen opetuksen toteuttamassa esiopetuksessa oli 438 lasta 12 koululla. Lukuvuoden 2020–2021 alusta perusopetukseen valmistavaa opetusta on ollut mahdollista saada kaikissa kunnallisissa suomenkielisissä esiopetusyksiköissä. Perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistui 6-vuotiaita lapsia 480.

4.8 Avoin varhaiskasvatus

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut (asukaspuistot ja kerhot) tarjoavat lakisääteistä varhaiskasvatustoimintaa täydentävän vaihtoehdon. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat perheille suunnattuja, pääsääntöisesti maksuttomia palveluja, joissa lapsilla on mahdollisuus luoda ystävyyssuhteita ja harjoitella tärkeitä sosiaalisia taitoja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa. Vuoden 2021 aikana avoimien päiväkotien toiminta päättyi ja niiden toiminta integroitiin asukaspuistotoimintaan.

Koronaepidemian vuoksi osa alueiden kerhoista oli suljettuna huhtikuun aikana, mutta 1.5. 2021 alkaen kaikki kerhot olivat jälleen toiminnassa. Pandemiasta johtuen asukaspuistojen toiminta toteutettiin pääsääntöisesti ulkotoimintana koronaan liittyviä turvallisuusohjeita noudattaen. Pienten koululaisten välipala järjestettiin sisätiloissa pandemiasta huolimatta.

Heinäkuussa kaikilla palvelualueilla oli avoinna yksi asukaspuisto.

Avoimen varhaiskasvatuksen palveluja tarjottiin kaikilla palvelualueilla. Asukaspuistoja oli 16, joista Matinkylän asukaspuisto oli suljettu korvaavan uudisrakennuksen valmistumiseen asti (alkuvuosi 2022). Käyttäjiä asukaspuistoissa oli keskimäärin 960 päivässä. Asukaspuistojen käyttäjinä olivat alle kouluikäiset lapset huoltajineen sekä koululaiset aamuisin ja iltapäivisin. Pienille koululaisille (1–2 -luokkalaisille) tarjottiin mahdollisuus maksulliseen välipalaan koulujen toiminta-aikana.

Kerhot tarjoavat vaihtoehdon koko- tai osapäiväiselle varhaiskasvatukselle. Kerhotoiminnan tavoitteena on tukea kotihoidossa olevien lasten varhaiskasvatusta tarjoamalla lapsille toimintaa vertaisryhmässä. Kotihoidon tuella olevien perheiden lapset voivat osallistua kerhotoimintaan huoltajan menettämättä tukea. Jos perheelle maksetaan yksityisen hoidon tukea, ei lapselle voida myöntää kerhopaikkaa. Vuoden 2021 lopussa suomenkielisen varhaiskasvatuksen kerhoissa oli yhteensä 286 lasta.

Asukaspuistotoiminnalle laadittiin kehittämissuunnitelma vuosille 2021-2023. Kehittämisen tavoitteena on laatia monitoimijainen Tulevaisuuden asukaspuisto -konsepti, vahvistaa verkostomaista palveluiden tuottamista, vahvistaa asiakkaiden osallisuutta asukaspuistotoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa sekä vahvistaa asukaspuistotoiminnan palaute- ja arviointikäytäntöjä. Suunnitelma hyväksyttiin Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johtoryhmässä 7.12.2021.

4.9 Kehityksen, kasvun ja oppimisen tuki varhaiskasvatuksessa

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa päätettyjen kehityksen, kasvun ja oppimisen tuen linjausten mukaan tuki järjestetään ensisijaisesti erilaisin joustavin järjestelyin lapsen omissa päiväkoti- tai perhepäivähoitoryhmässä inklusion periaatteiden mukaisesti. Toimiva yhteistyö huoltajien kanssa on keskeisessä asemassa lapsen tuen suunnittelussa.

Palvelualueilla työskenteli seitsemän varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoria sekä 96 laaja-alaista varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Laaja-alaiset varhaiskasvatuksen erityisopettajat työskentelivät varhaiskasvatusyksiköissä yhdessä henkilökunnan kanssa käyttäen menetelminä muun muassa mallintamista, samanaikaisopetusta ja ohjauskeskusteluja. Palveluseteliyksiköitä varten perustettiin kaksi varhaiskasvatuksen

erityisopettajan vakanssia, mutta rekrytointi näihin vakansseihin ei onnistunut vuoden 2021 aikana. Pidentetyn oppivelvollisuuden päätöksen saaneiden lasten esiopetus ja erityinen tuki siirtyi suomenkielisen varhaiskasvatuksen järjestettäväksi elokuusta alkaen ja varhaiskasvatuksen erityisopettajien resurssia lisättiin kolmella uudella vakanssilla.

Jokaisella palvelualueella on myös alueen tarpeiden mukaisesti erityisryhmiä (29) ja pedagogisesti vahvistettuja ryhmiä (31). Lisäksi suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on eriytyisavustajia ja avustajia sekä vakinaisissa tehtävissä että määräaikaikaisina Seure henkilöstöpalvelut Oy:stä hankittuna. Kehityksen ja oppimisen tukeen kohdennetaan myös lastenhoitajan resurssia. Palvelualueilla työskentelee 17 lastenhoitajaa lasten kehityksen ja oppimisen tuen tehtävissä. Tämä lastenhoitajien resurssi mahdollistaa toimimisen tarkoituksenmukaisissa pienryhmissä lapsen kehityksen ja oppimisen tukemiseksi.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestettävissä koulutuksissa on huomioitu inklusiivinen toimintamalli.

Ennaltaehkäisevää työtä jatkettiin perhe- ja sosiaalipalvelujen kanssa. Yhteistyö lasten kuntoutuspalveluiden, lasten psykiatrisen yksikön ja perheneuvolan kanssa oli keskeisessä asemassa. Esiopetusta koskeva oppilashuolto toteutui yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöstön kanssa. Lasten psykiatrisen yksikön kanssa yhteistyö jatkui tiiviinä kesäkuuhun asti, koska varhaiskasvatuksessa työskenteli yhden päivän viikossa seniorivakanssilla oleva psykiatrinen sairaanhoitaja. Hänen työnsä kohdentui yksiköihin, joissa on haasteellisesti käyttäytyviä lapsia. Tämä yhteistyön malli voitti jaetun ensimmäisen sijan kaupunginjohtajan innovaatiokilpailussa sarjassa potentiaaliset innovaatiot.

Osana Opetus- ja kulttuuriministeriön Oikeus oppia -kehittämishjelmaa 2020–2022 alkoi esi- ja perusopetuksen Tuki- ja inklusio -hanke. Hanke on kolmen tulosityksikön (suomenkielinen varhaiskasvatus, ruotsinkieliset sivistyspalvelut ja suomenkielinen perusopetus) yhteishanke. Verkostoyhteistyöllä vahvistetaan ja kehitetään hyviä toimintamalleja sekä tuen rakenteita. Tavoitteena on oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä inklusion kehittäminen. Hankkeen avulla pyritään selkeyttämään ja vahvistamaan kolmiportaisen tuen rakennetta sekä kehittämään oppilaan eheää koulupolkuja. Joulukuussa alkoi saman kehittämissohjelman varhaiskasvatukseen suunnattu hanke.

Kunnallisessa ja ostopalveluna järjestetyssä varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 1 416 (10,4 %) tarvitsi kehityksen, kasvun ja oppimisen tukea. Tukea tarvitsevista 1 389 oli kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja 27 yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Suomenkielinen varhaiskasvatus ja suomenkielinen opetus vahvistivat tukea tarvitsevien lasten kasvun ja oppimisen tuen järjestämistä jatkumona varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Tuki ja inklusio -hankkeen työ kohdentui erityisesti tämän nivelvaiheen ja inklusion kehittämiseen.

4.10 Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus

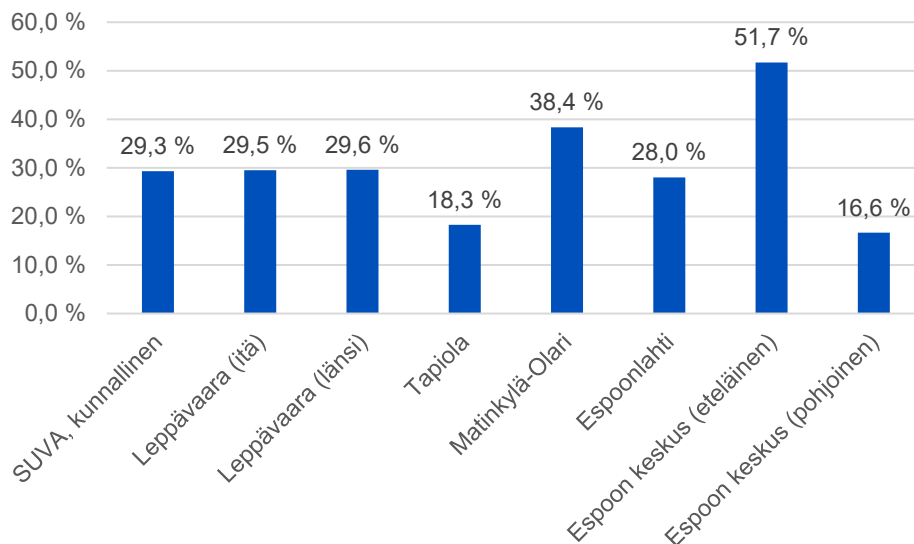
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää

ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan kaikkia kieliä ja kulttuureja ja ne huomioidaan lapsiryhmien kieli- ja kulttuuritietoisien pedagogiikan toteuttamisessa.

Vuoden 2021 aikana kieli- ja kulttuuritietoista varhaiskasvatusta kehitettiin useiden erilaisten hankkeiden ja toimien avulla. Nämä hankkeet ja toimet on kuvattu tarkemmin Varhaiskasvatuksen kehittäminen- kohdassa. Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa työskentelee lisähenkilöstönä 37 kieli- ja kulttuuriopettajaa.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa puhuttiin yli 90:tä eri kieltä. Yleisimmät kielet olivat venäjä (487), arabia (399), somali (350), englanti (287), albania (231).

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevista lapsista vieraskielisten lasten osuus oli 29,3 prosenttia. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa osuus oli palvelualueetasolla suurin Espoon keskuksen eteläisellä palvelualueella (51,7 %) ja pienin Espoon keskuksen pohjoisella palvelualueella (16,6 %).

Kuva 8. Vieraskielisten lasten osuus kunnallisen varhaiskasvatuksen lapsista joulukuun 2021

Yksityisistä varhaiskasvatuspalveluista vieraskielisten osuus oli suurin palvelusetelivarhaiskasvatuksessa (23,6 %)

4.11 Varhaiskasvatuksen palveluverkko ja siinä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2021 alkupuolella otettiin käyttöön Suviniityn vuorohoitopäiväkoti sekä Matinraitin ja Merikansan päiväkoti. Kesällä Kilon ja Kylänmäen päiväkodit siirtyivät väistöön uuteen Keran päiväkotiin korvaavan uudisrakennuksen valmistumiseen asti. Monikon päiväkoti aloitti Leppävaarassa elokuussa 2021. Päiväkodissa on varhaiskasvatusta myös iltasin ja viikonloppuisin. Samassa rakennuskokonaisuudessa on myös ruotsinkielinen vuorohoitopäiväkoti sekä suomen- ja ruotsinkieliset koulut. Perkkaankulman päiväkoti aloitti elokuussa ruotsinkielisiltä palveluilta vapautuneessa päiväkotitilassa.

Kyyhkyn ja Hirsikallion päiväkotien sekä Lintupihan, Kartanonvintin, Siuntionportin, Raiteen, Rullavuoren, Oktaavin ja Kullonrinteen ryhmäperhepäiväkotien toiminta päättyi kesään mennessä.

Väistöön vuoden 2019 lopulla siirtynyt Pisan päiväkotijatkaja jatkaa toimintaansa väistötiloissa vuoden 2022 lopulle asti.

Palvelualue									
		Leppävaara itäinen	Leppävaara läntinen	Tapiola	Matinkylä-Olari	Espoonlahti	Espoon keskus eteläinen	Espoon keskus pohjoinen	ESPOO
Kunnallinen varhaiskasvatusta	Päiväkodit	21	19	21	20	27	17	17	142
	joista esiopetuksen järjestämispaikkoja	9	10	16	15	16	7	5	78
	Ryhmäperhepäiväkodit	5	6	2	3	5	4	7	32
	Perhepäivähoitajat	0	1	1	1	7	2	9	21
	Suvan toteuttama esiopetus ja siihen liittyvä varhaiskasvatus koulujen tiloissa, ryhmien määrä	3	2	3	0	7	4	16	35
	Suvan toteuttama koulujen järjestämään esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus koulujen tiloissa, ryhmien määrä	7	4	2	0	7	4	0	24
	Asukaspuistot	2	2	2	2	4	1	3	16
	Kerhot	5	4	4	3	4	2	3	25
Yksityinen varhaiskasvatusta	Päiväkodit, ostopalvelu	2	3	7	8	3	0	5	28
	joista esiopetuksen järjestämispaikkoja	1	2	1	3	0	0	3	10
	Varhaiskasvatuksen palveluseteli	2	1	3	5	7	1	3	22
	joista esiopetuksen järjestämispaikkoja	1	0	2	1	3	0	1	8
	Päiväkodit, yksityisen hoidon tuki	3	7	10	13	4	2	1	40
	joista esiopetuksen järjestämispaikkoja	1	4	5	5	0	1	0	16
	Ryhmäperhepäiväkodit, yksityisen hoidon tuki	1	0	0	1	0	0	0	2
Perhepäivähoitajat, yksityisen hoidon tuki	3	7	1	4	7	1	6	29	

Lyhenteiden selitykset: Suva = suomenkielinen varhaiskasvatus, suko = suomenkielinen opetus

Taulukko 5. Varhaiskasvatuksen palveluverkko 31.12.2021

5 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta, varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen

5.1 Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta

Opetushallituksen 2018 antamien Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan laadittu Espoon kuntakohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen. Jokaiselle lapselle on suunnitelman mukaisesti laadittu yksilöllinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja jokaiselle lapsiryhmälle ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma eli ns. ryhmän vasu.

Esiopetusta toteutettiin kuntakohtaisen esiopetussuunnitelman (Ovala 21.10.2015) ja yksikkökohtaisten lukuvuosisuunnitelmien mukaisesti. Jokaiselle esiopetukseen osallistuneelle lapselle laadittiin vanhempien kanssa yhteistyönä lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (Leops) ja jokaiselle esiopetusryhmälle ryhmän esiopetussuunnitelma.

Vuonna 2021 pedagogiikan sisällölliset painopisteet olivat moninaisia, koska lainsäädännön ja varhaiskasvatuksen normien muutos edellytti laaja-alaista kehittämistä sekä jatkuvan arvioinnin kehittämisprosessin jatkamista. Toiminnassa, sen arvioinnissa ja kehittämisessä on jouduttu huomioimaan koronapandemian aiheuttamat reunaehdot sekä tilanteen vaatimukset.

5.2 Varhaiskasvatuksen arviointi

Keskeisinä lähtökohtina arvioinnille, kehittämiselle sekä oman arviointimallin muotoilulle olivat Opetushallituksen joulukuussa 2018 antamat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pedagogiset lähtökohdat arvioinnin kehittämiseksi. Lisäksi KARVIN (Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen) vuonna 2018 laatimat Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset toimivat laadun rakenne- ja prosessi-indikaattorien kautta pohjana arvioinnin kehittämiseksi. KARVIN indikaattorit toimivat lähtökohtana myös varhaiskasvatuksen toiminnan ja sen pedagogisen sisällön kehittämiseksi.

KARVIN suositusten pohjalta laadittiin indikaattoreihin kiinteässä yhteydessä olevat teemapohjaiset laadun itsearviointikriteerit, jotka tukevat lapsiryhmien ja varhaiskasvatusyksiköiden itsearviointia erityisesti laadun prosessitekijöiden arvioinnissa. Itsearviointikriteerit otettiin käyttöön 1.8.2021 alkaen.

Syksyllä 2021 alkaneessa yhteisessä arviointi- ja kehittämisprosessissa hyödynnettiin ensimmäiseksi uusia leikin itsearviointikriteerejä. Leikistä kerättiin yli 700 varhaiskasvatusryhmää koskeva arviointiaineisto, jonka pohjalta varhaiskasvatusyksiköissä määritettiin kehittämiskohteita. Itsearvioinneista nousseita varhaiskasvatusyksiköiden ja -tiimien omia kehittämistavoitteita ja niihin perustuvaa kehittämistyötä tuettiin yksiköiden, tiimien ja johtajien työpajoilla ja valmennuksella, koulutuksilla ja pedagogisilla tukimateriaaleilla. Itsearviointia jatketaan leikin kehittämisjakson jälkeen vuonna 2022.

Arviointitietoa kerättiin keväällä ja syksyllä myös lyhyillä tulosityksikön yhteisillä kyselyillä, joilla mitataan säännöllisesti sekä yleistä asiakaskokemusta että henkilöstön

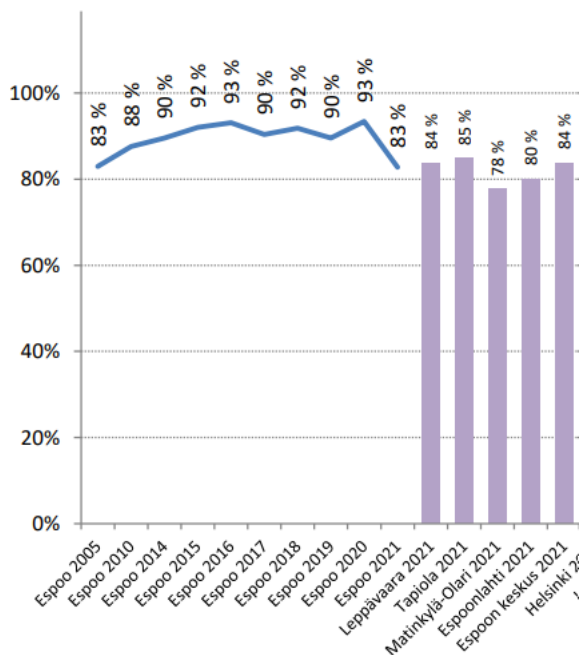
ja johtajien kokemuksia ja näkemyksiä. Varhaiskasvatuksen johtajille kysely tehtiin ensimmäistä kertaa syksyllä 2021.

Palvelujen käyttöä ja talousarvion toteutumista arvioitiin säännöllisesti. Johtoryhmä käsitteli kuukausittain muun muassa varhaiskasvatusyksiköiden täyttö- ja käyttöasteiden sekä henkilöstömenojen toteutumista. Hakijatilanteen kehittymistä seurattiin ja sen muutoksia ennakoitiin sekä väestöennusteiden että viikoittaisen hakijatilanteen seurannan ja arvioinnin kautta.

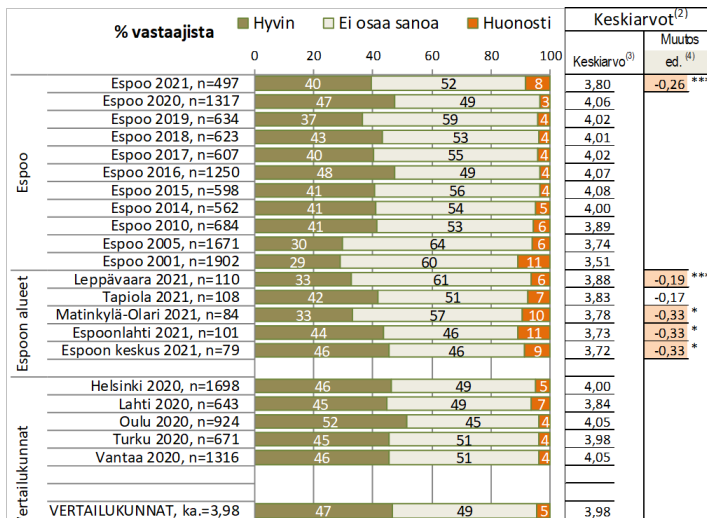
Suomen kuusi suurinta kaupunkia Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu ovat tehneet vuosittain yhteisen selvityksen varhaiskasvatuspalvelujen käytöstä ja kustannuksista 1990-luvulta alkaen. Viimeisin vuoden 2020 Kuusikko-raportti julkaistiin elokuussa 2021. Uusi raportti vuodesta 2021 ilmestyy vuoden 2022 kesällä. Aiempien vuosien raportit löytyvät osoitteesta www.kuusikkokunnat.fi.

5.3 Kaupunki- ja kuntapalvelututkimus

Kaupunki- ja kuntapalvelututkimuksen kysely lähetettiin satunnaisesti valituille 2125 espoolaiselle. Varhaiskasvatusta koskevaan kysymykseen vastasi 497 kyselyn vastaajaa. Kyselyn mukaan vastaajien tyytyväisyys varhaiskasvatuksen järjestämiseen on laskenut edellisestä tutkimuskerrasta, mutta oli edelleen korkealla tasolla.

Kuva 9. Miten hyvin varhaiskasvatus on hoidettu asuinkunnassa. Tyytyväisten osuus kantaa ottaneista, % (Lähde: FCG Finnish Consulting Group Kaupunki- ja kuntapalvelut 2021)

Kuva 10. Miten hyvin varhaiskasvatus ja peruskoulu on hoidettu asuinkunnassa. (Lähde: FCG Finnish Consulting Group Kaupunki- ja kuntapalvelut 2021)

40 % kaikista vastaajista oli tyytyväisiä varhaiskasvatukseen. Tyytymättömien osuus on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna. Oletettavia syitä tyytymättömyyden lisääntymiseen ovat ainakin pitkittyneen koronatilanteen aiheuttama väsymys ohjeiden noudattamiseen sekä pahentunut henkilöstöpula.

5.4 Varhaiskasvatuksen kehittäminen

Varhaiskasvatuksessa on käytössä jatkuvan parantamisen toimintatapa. Siinä arviointi ja kehittäminen muodostavat jatkuvan arkityöhön integroituvan prosessin, jossa arviointia seuraa kehittämiskohteiden asettaminen, toiminnan kehittäminen pienin askelin ja jälleen arviointi ja kehittäminen ja näin jatketaan eteenpäin. Prosessiin liittyy myös jo aiemmin mainittu johdon katselmus, niin sanottu vasukatselmus, josta vuonna 2021 jouduttiin koronaepidemian vuoksi pitämään taukoa.

Esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ja tutoreiden sekä aiempien ICT-mentoreiden osaamista ylläpidettiin kokeilujen ja avustusten avulla toteutettujen kehittämis- ja osaamisen kehittämisen prosessien avulla.

Jokaisen varhaiskasvatussyksikön henkilöstön osaamista vahvistettiin myös Etäyhteysmentoreiden tiimin työn avulla. Viiden valtion avustuksen turvin etäyhteysmentorin tehtävään palkatun varhaiskasvatuksen opettajan avulla edistettiin lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa varmistamalla, että jokaisessa varhaiskasvatussyksikössä osataan hyödyntää laitteita ja pedagogisia digivälineitä ja näin turvata lasten osallisuutta myös poikkeuksellisina aikoina. Prosessissa henkilöstö teki lasten kanssa pieniä kokeiluita ja hyödynsi digipedagogiikkaa varhaiskasvatustoiminnassa.

Suomenkielinen varhaiskasvatus osallistui myös Espoon digikehittämisen- ja yhteiskehittämiskokeiluihin, joita tehtiin yhteistyössä yritysten kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tvt-osaamisen arviointivälineen (VOPEKA) jatkoksi suomenkielinen varhaiskasvatus oli laatimassa yhdessä mm. Helsingin, Vantaan ja Tampereen kanssa johtajien ict-osaamisen arviointivälinettä (JOPEKA).

Uusi kehittäminen kohdistui poikkeuksellisenä vuotena 2021 erityisesti sosiaalisesti kestävä kehityksen edellytysten vahvistamiseen. Kehittämisen kohteeksi nousi entistäkin painotetummin eri kieli- ja kulttuuritaustaisten sekä tukea tarvitsevien lasten osallisuuden lisääminen ja tasavertaisten oppimisen mahdollisuuksien turvaaminen. Osallisuuden vahvistamisen tarve ja suomen kielen oppimisen entistä vahvempi tukeminen ovat olleet avustushakujen lähtökohtina. Kehittämistyötä on tehty mm. useiden valtionavustusten, kuten tasa-arvo avustusten, korona-avustusten yms. avulla. Avustusten mahdollistamana edistettiin esimerkiksi lasten liikkumista, lasten osallisuuden kokemuksia, kokonaisvaltaista kielen oppimista sekä lasten toimivan inkluusiivisen tuen polun toteutumista. Osa kehittämisestä tehtiin yhteistyössä kasvun ja oppimisen toimialan muiden tulosyksiköiden kanssa.

Paola-toimintaa jatkettiin syksyllä varhaiskasvatuksen yhtenä työmenetelmänä. Paola on monikielisille lapsille suunnattua pienryhmätoimintaa, jonka tavoitteena on edistää lasten suomen kielen ja äidinkielen kehittymistä, lasten itsesäätelytaitoja ja oppimisvalmiuksien vahvistamista. Myös vanhempien rooli lapsen kielenkehityksen tukemisessa on huomioitu.

Niilo Mäki Instituutin kanssa jatkui Leikitään ja keskitytään -hanke. Hankkeen tavoitteena on tarjota leikin muodossa välineitä itsesäätelytaitojen harjoitteluun. Erityisesti ne lapset, joille itsesäätely tuottaa vaikeuksia, tarvitsevat aikuisen tukea ja ohjausta mahdollistamaan taitojen harjoittelun turvallisesti arjen keskellä.

Nepsy-valmentaja koulutus jatkui varhaiskasvatuksen laaja-alaisille erityisopettajille. Tammikuussa 20 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa sai opinnot päätökseen ja syksyllä 20 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa aloitti koulutuksen. Tavoitteena on lisätä henkilökunnan neuropsykiatrista osaamista.

Avustusrahoituksella palkattiin määräaikaista kielikaveri-lastenhoitajia lisähenkilöstöksi niihin varhaiskasvatussyksiköihin, joissa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osuus on suuri. Kielikaveri-lastenhoitajien tehtävänä on tukea maahanmuuttajataustaisten lasten osallisuutta ja suomen kielen kehittymistä erilaisten kielitietoisten toimintatapojen avulla.

MusaPeda-projekti on osa Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen positiivisen diskriminaation hanketta. Projektin tavoitteena on ollut musiikkipedagogisen toimintamallin kehittäminen erityisesti monikielisten ja -kulttuuristen lasten osallisuuden vahvistamiseen ja kielen oppimisen tukemiseen. Toiminnasta hyötyvät kuitenkin kaikki varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset. Tavoitteena on MusaPeda-mallin jalkauttaminen ja vakiinnuttaminen osaksi varhaiskasvatussyksiköiden toimintaa henkilöstöä ohjaamalla. Projektissa on koronatilan vuoksi käytetty yhteiseen työskentelyyn etäyhteyksiä. Tämä on samalla monipuolistanut mallin levittämisen tapoja ja laajentanut yksiköiden mahdollisuuksia perehtyä MusaPeda-malliin.

Vuonna 2021 toteutettiin yhteishanketta Maahanmuuttajataustaisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseksi Espoon kaupungin Maahanmuuttajapalveluiden ja Omnian maahanmuuttajien osaamiskeskuksen kanssa. Hankkeessa on työskennellyt varhaiskasvatuksen palveluohjaaja.

Syksyllä 2021 käynnistyi myös Monikielisen lapsen eheä oppimispolku -hanke yhteistyössä suomenkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Hankkeessa pyritään parantamaan maahanmuuttajataustaisten valmistavaan opetukseen osallistuvien lasten oppimisedellytyksiä luomalla eheä oppimispolku esiopetuksesta perusopetukseen. Hankkeessa pyritään kehittämään hyviä inklusiivisia käytäntöjä ja vakiinnuttamaan niitä.

Elokuussa 2021 kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä otettiin käyttöön KieliPeda-työväline (Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa). KieliPedan avulla arvioidaan kielitietoista oppimisympäristöä, tarkastellaan monikielisen lapsen kielimaailmaa ja seurataan lapsen suomen kielen kehittymistä. Työvälineen käyttöönottoa tuettiin erilaisten koulutustilaisuuksien avulla.

Henkilökunnan kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen osaamista tuettiin erilaisilla koulutuksilla. Vuonna 2020 käynnistettyä lastenhoitajien laajaa kielitietoisien varhaiskasvatuksen täydennyskoulutusta ei toteutettu vuonna 2021 johtuen henkilöstötilanteesta ja sijaisten saatavuudesta. Koulutusta jatketaan päivitetystä muodosta vuonna 2022 hyödyntämällä etäyhteyksiä ja verkkokoulutusmateriaalia. Koulutuksen sisällöt kytkeytyivät kiinteästi varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Kaksikielisen ja kielirikasteisen toiminnan toteuttamiseen luotiin tukimateriaalia. Kielirikasteisen toiminnan aloittamista tuettiin erilaisten koulutustilaisuuksien avulla. Kielirikasteissa toiminnassa ja sen toteuttamisen painopistealueina on lasten kielenkehitys ja kielitietoisuus.

Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus on vuodesta 2017 alkaen ollut mukana Opetushallituksen koordinoimissa varhaiskasvatuksen kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden kehittämisverkosto Reimarissa sekä varhaiskasvatuksen Loisto-verkostossa. Vuonna 2021 Espoo koordinoi edelleen Loisto-verkoston Etelä-Suomen alueverkostoa yhdessä Helsingin ja Vantaan kanssa. Lisäksi oltiin mukana Espoon kasvun ja oppimisen toimialan moniku-verkoston kehittämistyössä.

Vasu todeksi – arki liikkuvaksi -hanke oli käynnissä vuonna 2021. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa jokaisen lapsen mahdollisuutta liikkumiseen kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä. Projektissa vahvistettiin mm. koulutuksen ja sparrauksen avulla sekä johtajan roolia lasten liikkumisen mahdollistajana että henkilöstön osaamista. Vuonna 2021 otettiin käyttöön useita erilaisia materiaaleja ja toteutettiin tapahtumia yksiköiden arjen liikkumisen lisäämiseksi. Hankkeen puitteissa aloitettiin ulkoliikuntavälinelainaamotoiminta varhaiskasvatusyksiköille seitsemässä eri lainaamopisteessä.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelma korostaa sosiaalisesti, kulttuurisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää kehitystä kasvatuksen päämääränä ja kaikkea toimintaa ohjaavana periaatteena. Varhaiskasvatusyksiköt käyttivät joko Keke päiväkodissa - tai Vihreä Lippu -ohjelmaa. Vuonna 2021 kestävä kehityksen kasvatusta on edistetty sisällyttäen kestävä kehitys myös henkilökunnan kanssa käytäviin kehityskeskusteluihin sekä ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kestävä kehityksen kasvatusta on vahvistettu myös järjestämällä henkilökunnalle koulutusta ja edistämällä luontoryhmien toimintaa. Poljettavien, sähköavusteisten polkupyörien eli

muksubussien käyttöä jatkettiin vuonna 2021. Pyörillä on laajennettu lapsiryhmien oppimisympäristöä ja lisätty liikkumista kestävän kehityksen lähtökohdista.

Varhaiskasvatuksessa edistettiin yhteistyössä perusopetuksen kanssa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen jatkumoa varhaiskasvatuksesta opetukseen. Tulosyksiköiden välistä yhteistyötä ja alueellisten pedagogisten yhteisöjen luomista jatkettiin osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamista. Varhaiskasvatuksen lasta ja perhettä tukevia yhteistyörakenteita kehitettiin myös yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

5.4.1 Henkilöstön ja lasten tieto- ja viestintäteknologian osaamisen kehittäminen

Varhaiskasvatuksen henkilökunnalle lisättiin vuoden 2021 aikana lähinnä aloittaviin uusiin päiväkoteihin, esiopetusryhmiin tai liittyvään varhaiskasvatukseen yhteensä 47 kannettavaa tietokonetta. Varhaiskasvatuksen päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä olevia elinkaarensa päättäneitä iPad-tabletteja vaihdettiin 670 kappaletta uusiin ja samalla otettiin käyttöön uusi laitelinjaus, jossa laitteiden määrä lasketaan lasten lukumäärän ja iän perusteella, kun aiemmin laitteita hankittiin sama määrä (8 tablettia) kaikkiin päiväkoteihin ja esiopetusryhmiin.

Elinkaarensa päättäneistä iPad-tableteista osa korvattiin Chromebookeilla, joita hankittiin yhteensä 108 kappaletta 55 esiopetusryhmään. Chromebookeja varten saatiin pienryhmittäin käyttöön eduespoo.fi -yhteiskäyttötunnukset. Lasten käytössä olevista esitystekniikkalaitteista vaihdettiin 92 elinkaarensa päättäneitä laitetta 42 päiväkotiin tai esiopetusryhmään ja lisättiin 14 laitetta 10 päiväkotiin tai esiopetusryhmään. Uusia esitystekniikkaan liittyviä pienlaitteita (kaiuttimet ja minitykit) hankittiin pedagogiseen käyttöön 80 kappaletta 58 päiväkotiin tai esiopetusryhmään.

Espoossa jatkettiin sähköisen varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän kehittämistä yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa. Valtionvarainministeriön rahoittamaa hanketta kutsuttiin nimellä eVaka 2.0. Hankkeen aikana eVakaan toteutettiin palvelusetelin hakuprosessi ja palveluntuottajien kirjautuminen sekä mahdollisuus käsitellä asiakastietoja eVakassa. Huoltajat voivat myös tehdä lapselle läsnäolovaroituksia ja ilmoittaa poissaoloista sekä viestiä yksikön henkilökunnan ja johtajien kanssa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksen suunnitelman tekninen toteutus eVakassa saatiin myös valmiiksi, mutta käyttöönotto päätettiin siirtää syksyille 2022, jotta varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset muutokset voidaan huomioida. Pilottiyksiköissä päästiin testaamaan myös pedagogista dokumentointia. Jatkossa huoltajat pääsevät tarkastelemaan lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmaa sekä pedagogista dokumentointia omalta työpöydältään.

Järjestelmän kehittäminen jatkuu vuonna 2022 neljän kaupungin yhteistyönä ja yhteisrahoituksessa. Mukaan Espoon ja Tampereen lisäksi tulevat Oulu ja Turku. Jatkokehittämisessä pyritään sujuvoittamaan ja automatisoimaan nykyisiä prosesseja, tehostamaan resurssien käyttöä ja parantamaan asiakaspalvelua.

5.5 Varhaiskasvatuksen ja kulttuurin yhteistyömallit: Kulttuurikurkkaus ja Taiteen perusopetus

Espoon varhaiskasvatussuunnitelman (2019) mukaisesti taidekasvatusta järjestetään myös yhteistyössä Espoon kulttuurin tulosityksikön kanssa Kulttuurikurkkauksen muodossa. Varhaiskasvatustyksiköissä toteutettavien työpajojen, taideprojektien, konserttien ja esitysten avulla lapset tutustuvat erilaisiin kulttuuritoimijoihin ja saavat eri taiteenlajeista monipuolisia kokemuksia. Kulttuurikurkkaus-toimintamallin avulla lisätään vuorovaikutusta eri kulttuuritoimijoiden sekä varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Yhteistyöllä lisätään molemminpuolista osaamista.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019) varhaiskasvatuksen ja taiteen perusopetuksen välistä yhteistyötä kuvataan seuraavalla tavalla: Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa taidekasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodeissa myös yhteistyönä taiteen perusopetuksen kanssa. Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset tekevät yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Taiteen perusopetus vahvistaa varhaiskasvatustyksikön taidekasvatusta.

Vuonna 2021 koronaepidemia vaikutti myös Kulttuurikurkkauksen toiminnan ja taiteen perusopetuksen varhaiskasvatuksen ryhmien toiminnan järjestämiseen. Yhteistyötä suunniteltiin yhdessä, varhaiskasvatustyksiköiden tilanteet ja ajankohtaiset ohjeet huomioiden. Näin syntyi myös uusia tapoja toimia ja toteuttaa Kulttuurikurkkauksia ja taiteen perusopetusta varhaiskasvatuksessa, esimerkiksi ulkona ja etäyhteyksien avulla.

5.6 Lasten tapaturmat ja karkaamiset

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa toteutui vuonna 2021 yhteensä 2 108 921 varhaiskasvatuspäivää. Vuoden aikana eriasteisia tapaturmia sattui yhteensä 491 (tytöille 173 ja pojille 317) ja lapsia karkasi päiväkodin pihapiiristä 44 kertaa. Tapaturmia ja karkaamisia tapahtui varhaiskasvatuksessa vähän eli 0,03 % todennäköisyydellä (vuonna 2020 0,02 %) päivän aikana lapselle sattuu jonkinlainen tapaturma tai karkaamistapaus.

Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa sattuneet tapaturmat ovat pääosin tahattomia vahinkoja, kuten kompastumisia, horjahtamisia, putoamisia ja törmäämisiä sekä toisen lapsen puremisia. Tyypillistä on 1-3 -vuotiailla kompastumiset ja puremiset; esimerkiksi *1. Lapsi kompastui kenkiinsä pihalla ja löi kasvonsa pihalaattoihin. 2. Lapsi kompastui jalkoihinsa ja löi päänsä oveen. 3. Lapsi odotteli terassilla ulos lähtöä ja kaatui suoraan nenälleen.* Hieman vanhemmille lapsille tyypillisiä ovat putoamiset ja törmäämiset; esimerkiksi *1. Lapsi juoksi ja vahingossa törmäsi toiseen lapseen, jolloin löi suunsa toisen otsaan. 2. Lapsi putosi sohvalta ja löi päänsä. 3. Lapsi putosi kiipeilytelineeltä ja satutti silmäkulman.*

Tapaturmista 191 johti terveydenhuollollisiin jatkotoimenpiteisiin (lääkäri- tai hammaslääkärikäynti) eli täytti varsinaisen dokumentoitavan tapaturman kriteerin.

Tapaturmista 63 % sattui ulkona. Piha-alueet ovat olennainen osa lapsen oppimisympäristöä ja espoolainen varhaiskasvatus kannustaa lasta liikkumaan. Toimintakulttuurin muutos kieltävästä ohjeistuksesta kannustavaan ja lapsen

omatoimista liikkumista tukevaan voi lisätä hieman tapaturmariskiä. Ne tapaturmat, joihin olisi voitu vaikuttaa, arvioidaan ja muutetaan toimintatapaa tai ympäristöä mahdollisuuksien mukaan.

Poikien ja tyttöjen ero merkittävä, sillä tapaturmista 65 % sattui pojille. Ero noudattelee vuoden 2020 lukua. Päiväkodeissa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että useat lapset ovat motoriikaltaan ja kehon hallinnaltaan entistä kömpelömpiä ja esimerkiksi kompastelevat ja kaatuilevat ”suorilta jaloilta” kasvoilleen. Pedagogisina toimenpiteinä henkilöstön tulee entistä huolellisemmin kiinnittää huomiota lapsiryhmien jakamiseen toiminnassa pienempiin ryhmiin. Myös tehostettu liikuntakasvatus ehkäisee tapaturmia.

Karkaamisia sattui vuoden 2021 aikana 44. Noudattaen edellisten vuosien trendiä karkaajista valtaosa, 70 prosenttia, on poikia. Yleensä karkaamiset huomataan välittömästi ja lapset tavoitetaan. Jokaisen karkaamistapauksen johdosta käsitellään tapahtuma ja riskit, sekä ryhdytään tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin.

Tapauksille ei löydy mitään yhtenäistä selittävää tekijää, mutta yleisin piirre on lapsen karkaaminen pihalta joko aidan yli tai avoimeksi jääneestä portista. Useamman kerran lapsi on onnistunut livahtamaan portista yksin tai toisen perheen vanavedessä. Nuorimmat lapset toimivat yleensä spontaanisti ja yksin, kun huomaavat tilaisuuden. Isommat lapset aineiston mukaan toimivat mielellään kaverin kanssa yhdessä tai pikku porukassa. Esimerkiksi *1. Kaksi tyttöä karkasi, kun toisen lapsen isä tuli portista sisään ja tytöt juoksivat sen raosta ulos. 2. Lapsi kiipesi lumipenkalle ja kierähti aidan yli.*

Vuosi	Lapsia	Varhaiskasvatuspäiviä	Tapaturmat	joista terv.huoll. toim.	Ulkona	Sisällä	Tyttö	Poika
2019	11 914	2 143 497	589	343	377	212	227	362
2020	11 782	2 270 363	456	218	283	172	168	288
2021	11 706	2 108 921	494	191	311	180	175	318

Taulukko 6. Lapsille sattuneet tapaturmat v. 2021

Vuosi	Lapsia	Varhaiskasvatuspäiviä	Karkaamisia	Tyttö	Poika
2019	11 914	2 143 497	34	3	31
2020	11 782	2 270 363	15	4	11
2021	11 706	2 108 921	41	11	30

Taulukko 7. Lasten karkaamiset v. 2021

5.7 Kansainvälinen toiminta

Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen tarinan mukaan varhaiskasvatuksessa erilaiset kulttuurit kohtaavat, monimuotoisuus lisääntyy, kansainväliset yhteydet lisääntyvät ja yhä useampi työyhteisö on tulevaisuudessa monikulttuurinen. Varhaiskasvatussyksiköt muodostuvat kulttuurisesti monimuotoistuvan taustan omaavista lapsista ja aikuisista. Kasvattajat toimivat päivittäin erilaisissa kulttuurien välisissä kohtaamistilanteissa. Tavoitteena kansainväliselle ja varhaiskasvatuksessa erityisesti kotikansainväliselle toiminnalle on kulttuurien välisen yhteisymmärryksen lisääntyminen ja erilaisiin kulttuureihin liittyvän osaamisen vahvistuminen. Kansainvälisellä yhteistyöllä saadaan tietoa varhaiskasvatuksen sisällön ja palvelujen kehittämiseksi.

Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa on tarkennettu kansainvälisen toiminnan lähtökohtia. Varhaiskasvatuksessa edistettiin vuonna 2021 erityisesti niin sanotun kotikansainvälisyyden hyödyntämistä lapsiryhmien toiminnassa. Lapsiryhmissä tutustutaan Espoon varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti lasten ja henkilöstön erilaisiin kieli- ja kulttuuritaustoihin. Tähän liittyvää toimintaa on tuettu esimerkiksi etsimällä soveltuvaa materiaalia ja digisovelluksia lasten oppimisen ja henkilöstön työn tueksi.

Vuonna 2018 aloitettua kielirikasteisen toiminnan kokeilua laajennettiin päiväkodeissa edelleen. Vuoden 2021 lopussa kielirikasteista toimintaa toteutettiin tai kokeiltiin 15 yksikössä.

Suomenkielinen varhaiskasvatus osallistui sivistystoimen kansainvälisen ryhmän toimintaan, joka arvioi ja kehittää tarkoituksenmukaista verkostotyöskentelyä toimialatasoisesti. Varhaiskasvatustoiminnassa hyödynnettiin ryhmän laatimaa Sivistystoimen kansainvälisyys ja globaalikasvatusohjelmaa vuosille 2019-2021.

Varhaiskasvatuksen kansainväliseen toimintaan on kuulunut myös ulkomailta Espooseen tehtyjä vierailuja. Vieraat ovat olleet varhaiskasvatuksen ja opetuksen toimijoita, opiskelijoita, arkkitehtejä, yliopiston henkilökuntaa ja muiden varhaiskasvatus- ja koulutusorganisaatioiden edustajia, mutta 2021 vierailut olivat koronavirustilanteen vuoksi hyvin vähäisiä. Naganon yliopiston varhaiskasvatuksen opiskelijoiden harjoittelu päiväkodeissa peruuntui, mutta Painiityn päiväkodin kanssa järjestettiin yhdessä virtuaalinen opiskelijoiden, lasten ja henkilöstön kohtaaminen.

6 Henkilöstö

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulosityksikössä oli vuoden lopussa yhteensä 2 960 vakituista ja määräaikaista työntekijää.

Espoossa ja koko pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuudessa oli merkittäviä haasteita. Syyskuussa 2021 suomenkielisen varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä työskenteli 412 työntekijää, jolla ei ollut tehtävässä edellytettyä kelpoisuutta. Ei-kelpoisten osuus oli 38,3 %. Ei-kelpoisia oli varhaiskasvatuksen lastenhoitajista 21,5 % ja erityisopettajista 15,6 %.

Hankala henkilöstön saatavuustilanne lisäsi osaltaan vuokratyövoiman käyttöä. Omien 190 varahenkilön lisäksi Seure henkilöstövuokrauspalvelun kanssa tehtiin yhteistyötä pidempiaikaisen sijaistyövoiman rekrytoimiseksi.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on käytössä osaamisperusteinen henkilöstösuunnitelma. Varhaiskasvatuksen perustana on henkilöstön laaja-alainen osaaminen, jonka avulla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä vanhempien kanssa.

Vuonna 2018 käynnistynyttä varhaiskasvatuslain edellyttämää henkilöstörakenteen muutosta jatkettiin suunnitelmallisesti, jotta lain mukainen rakenne saadaan toteutettua siirtymäajan puitteissa vuoteen 2030 mennessä. Uuden rakenteen mukaan päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä työskentelevistä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Vuoden aikana vaihdettiin 36 vapautunutta lastenhoitajan vakanssia varhaiskasvatuksen opettajan vakansseiksi. Päiväkotien vakansseista 52 % oli vuoden lopussa varhaiskasvatuksen opettajan vakansseja. Vuoden loppupuolella henkilöstörakenteen muutosta alettiin hidastaa toimipaikkakohtaisen harkinnan perusteella, sillä rakennemuutos vaikutti osaltaan varhaiskasvatuksen opettajien saatavuuteen. Myös lähikunnat toteuttavat muutosta samanaikaisesti, eikä alan koulutusta ole tarjolla kasvavaa tarvetta vastaavasti.

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen laajentuvaa toimintaa varten perustettiin 16 vakanssia ja 17 vakanssiin tehtiin nimikemuutos.

Varhaiskasvatuslain mukaan on mahdollista ottaa käyttöön myös varhaiskasvatuksen sosionomin nimike. Laadittiin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva yhdessä ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen kanssa. Perustettiin kuusi sosionomin tehtävää nimikemuutoksin. Sosionomin tehtäviä sijoitettiin vuorohoitoon ja joihinkin suuriin päiväkoteihin.

6.1 Osaamisen kehittäminen

Varhaiskasvatuslaissa määrätään henkilöstön täydennyskoulutusveloitteesta. Henkilöstön osaamisen kehittämisestä huolehdittiin tarjoamalla eri henkilöstöryhmille suomenkielisen varhaiskasvatuksen strategisten

painopisteiden ja tarpeen mukaista monipuolista ja lakisääteistä henkilöstökoulutusta.

Suurimpia koulutuskokonaisuuksia vuoden 2021 aikana olivat:

- 25 päiväkodin johtajille järjestettiin pedagogiikan johtamisen täydennyskoulutusta oppisopimuskoulutuksena yhteistyössä Omnian kanssa. Uusi koulutusryhmä järjestetään vuonna 2021.
- 25 varhaiskasvatuksen opettajille järjestettiin positiivisen pedagogiikan täydennyskoulutusta oppisopimuskoulutuksena yhteistyössä Omnian kanssa.
- 25 pitkäaikaiselle lastenhoitajasijaiselle aloitettiin lastenohjaajaoppisopimuskoulutus.
- Yhteistyössä Seuren kanssa aloitettiin lastenohjaajaoppisopimuskoulutus, jossa 25 on oppisopimuspaikkaa.
- Nepsy-valmentajakoulutusta jatkettiin varhaiskasvatuksen laaja-alaisille erityisopettajille. Keväällä valmistui 20 valmentajaa. Syksyllä aloitti 20 varhaiskasvatuksen erityisopettajaa koulutuksen, joka jatkuu keväällä 2022. Koulutuksen tavoitteena on lisätä henkilökunnan neuropsykiatrista osaamista.
- Koronahankerahoituksella koulutettiin suurin osa henkilökunnasta etäyhteistyövälineiden käyttöön. Koulutusta annettiin mm. O365- työvälineiden hyödyntämisestä yhteistyövälineenä huoltajien, moniammatillisten verkostojen ja työyhteisön kesken.

Koulutusten sisällöissä korostuivat muun muassa esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen pedagogiikka (lapselle ominaiset tavat toimia, kasvun ja oppimisen tuki, tieto- ja viestintäteknikka ja mediakasvatus, monikulttuurisuus ja kielitietoinen varhaiskasvatus), johtaminen ja työyhteisöjen kehittäminen sekä yhteistyö huoltajien kanssa.

Poikkeusoloista johtuen vuoden myös 2021 suunnitellut koulutukset muunnettiin etäkoulutustilaisuuksiksi. Henkilöstölle tilattiin ja järjestettiin koulutusta siitä, miten osallistutaan etäkoulutuksiin ja järjestetään koulutusta Teams-kokoussovelluksen kautta.

Tuleville tv-tutoreille sekä muille kiinnostuneille järjestettiin tv-t-koulutusta etäverkkokoulutuksena yhteistyössä ns. Ennakoivien käyntien -palvelutuottajan kanssa. Koulutuksiin kutsuttiin mukaan myös Espoon yksityisten- sekä ostopalveluyksiköiden henkilökuntaa.

Koulutuksen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi koulutuksia järjestettiin myös varhaiskasvatussyksiköissä ja palvelualueilla. Koulutuksista kerättiin palautteet, joita hyödynnettiin koulutusten kehittämisessä. Sähköisen koulutuskalenterin käyttö lisääntyi ja koulutuskalenterin käyttöön liittyviä prosesseja parannettiin.

Varhaiskasvatussyksiköihin koulutettiin www-sivustojen päivittäjiä, jotta yksiköiden www-sivut saadaan ajan tasalle ja yksiköt voivat itse tuottaa sisältöä.

Vuoden 2020 syksyllä laadittiin vuodelle 2021 koulutussuunnitelma, jossa painottui edelleen velvoittavaksi tulleen valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaiset

osaamisen kehittämisen tarpeet (muun muassa inkluusio-osaaminen, digiosaaminen, monikulttuurisuus ja kestävä kehitys).

6.2 Työhyvinvointi

Vuonna 2021 elettiin jo toista koronavuotta ja se toi tullessaan päiväkoteihinkin maskit sekä toisaalta odotetut rokotukset. Vuosi jäi varhaiskasvatuksen henkilöstön mieleen edelleen työhyvinvointia koettelevana vuotena. Vuosi oli aikamoista tunteiden ja jaksamisen vuoristorataa. Vaikka koronaan toisaalta oli ehditty tottua ja käsihygieniä sekä muut toimintaohjeet olivat hallussa ja tuttuja, aiheutti pandemia edelleen pelkoa ja epätietoisuutta, heikentäen psyykkistä ja sosiaalista työhyvinvointia. Tulevaisuutta oli hankala suunnitella. Varhaiskasvatuksen henkilöstö teki merkittävää yhteiskunnallista työtä työskennellen altistumisvaarassa varsinkin kevään toimintakaudella, jolloin rokotuksia ei vielä ollut saatavilla.

Kevään toimintakaudella koronatartuntoja oli vielä aika harvaksen. Koronajäljitys toimi suhteellisen nopeasti ja tämä työllisti varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajia myös iltaisin ja viikonloppuisin, sillä he olivat keskeisiä toimijoita jäljityksen tukena. Kesän alkaessa uskottiin pandemian jo helpottavan, mutta varmuuden vuoksi esimerkiksi kesäpäivystykset järjestettiin vielä väljemmin puittein.

Syksyn toimintakauden alkaessa hallinnossa työskentelevät henkilöt olivat olleet jo lähes puolitoista vuotta etätyössä. Tämä kuormitti, koska työyhteisö puuttui ja kokouksia kasaantui päiville runsaasti, aiheuttaen pakkotahtisuutta ja työn hallinnan tunteen vähenemistä. Työ koettiin välillä yksinäiseksi, ja etäjohtaminen Teamsin kautta oli välillä haastavaa. Myöhemmin syksyllä suunniteltiin lähityöhön palaamista ja osittain jo toteutettiin, kunnes koronasta saapui Suomeen uusi helposti leviävä omikron-muoto.

Omikron-muunnos levisi kiihtyvällä vauhdilla juuri joulun alla, ja tarttui aiempaa helpommin myös lapsiin. Tartuntojen runsas määrä ruuhkautti tartuntatautiyksikön jäljityksen täysin ja melko nopeasti varhaiskasvatuksen jäljityksestä luovuttiin kokonaan ja tartunnoista tiedottaminen jäi täysin yksiköiden johtajien vastuulle ja tehtäväksi.

Koronatilanteesta johtuen varhaiskasvatustyöyksiköiden kehittämis- ja työhyvinvointipäivät jäivät suurilta osin pitämättä.

Varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajat olivat kovan kuormituksen alla. Koko vuoden toimintaa hankaloittanut henkilöstöpula vaikeutui syksyn myötä, johtuen osittain sijaistarpeen kasvusta omikron-tartuntojen myötä. Vuodenvaihteessa 2021-2022 koronasta oli tullut jo arkea jokaisessa varhaiskasvatustyöyksikössä, karanteeniajat lyhenivät ja karanteeniehdot helpottuivat.

Kunta10-tutkimus on Työterveyslaitoksen johtama monivuotinen seurantatutkimus, jossa seurataan henkilöstön työhyvinvointia ja työelämän kehittymistä 11 kunnassa. Säännöllisesti kerätty tieto työyhteisöjen tilasta ja työssä ja johtamisessa tapahtuneista muutoksista palvelee sekä kehittämistoimenpiteiden kohdentamista että toteutettujen kehittämistoimenpiteiden seurantaa. Tieteelliseltä kannalta säännöllisesti

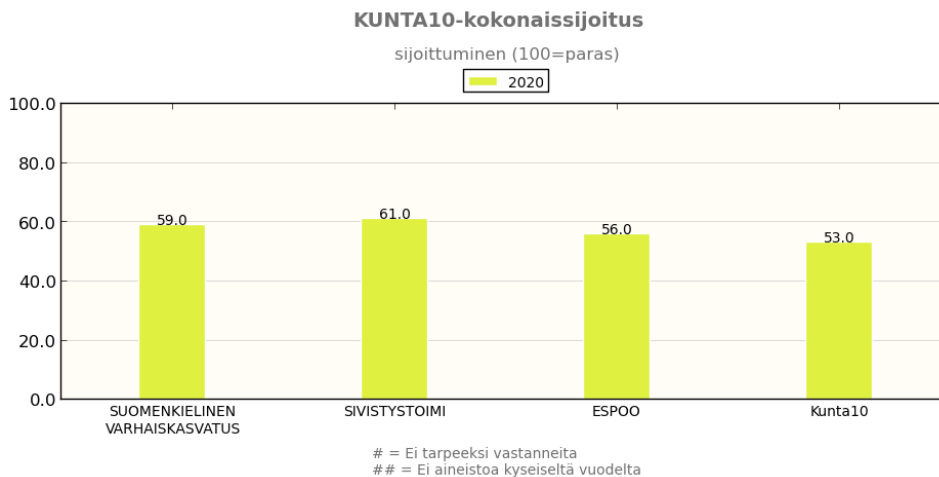
toistuvat mittaukset antavat mahdollisuuden tutkia luotettavasti työelämän vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin.

Edellisen kyselyn (v. 2020) tulosten pohjalta on laadittu kehittämistoimenpiteet vuosille 2021-2022. Kehittämiskohteiksi suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa nostettiin:

- Työmäärän hallinta
- Väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentäminen

Kyselyyn sisältyi kysymyksiä työstä, työyhteisöstä sekä esimiestyöstä ja johtamisesta. Kyselyn tuloksista ilmeni henkilöstön kokevan työn imua ja panostavan paljon työhönsä. Samalla kokemus työmäärän lisääntymisestä oli kasvanut ja työn hallinnan tunne heikentynyt.

Tulosten pohjalta vuoden 2021 alussa laadittiin vuosille 2021-2022 yhteensä 13 kehittämistoimenpidettä, joiden edistyminen raportoitiin mm. tulokortissa.

Kuva 11. Suomenkielisen varhaiskasvatuksen Kunta10 kokonaissijoitus

Vuonna 2021 työsuojeluparien (yksikön esihenkilö ja yksikön työsuojeluasioita koordinoiva henkilö) koulutukselliset tapaamiset pidettiin kevät- ja syyskaudella, yhteensä kaksi kertaa. Molemmat koulutukset pidettiin Teamsin kautta, joka mahdollisti myös muun henkilöstön osallistumisen. Kevään luennon aiheena oli Työhyvinvoinnin lähteillä. Syksyllä tutustuttiin Suuntaamo-konseptiin, sekä varahenkilöiden perehdytysmalliin. Lisäksi esiteltiin Kuura-hankkeen myötä työyhteisöille laadittu työnmuokkauksen malliin. Molemmat luennot tavoittivat n. 160 kuulijaa.

Vuonna 2021 tehtiin 151:ssä varhaiskasvatuksen yksikössä riskienarviointi. Yhä opeteltiin laatimaan riskien arviointiin liittyvä biologisen altistumisen riski. Keskeisimmiksi riskeiksi nousivat koetut puutteet ensiapu- ja pelastusvalmiudessa. Biologisen altistumisen vaara ja työnkuormitus nousivat kärkikolmikkoon.

7 Asiakaspalaute

Pääosa varhaiskasvatuksen palautteesta on tullut suoraan varhaiskasvatussyksiköihin päivittäisissä kohtaamisissa ja se käsitellään yksikkötasolla henkilökunnan ja asiakkaiden kanssa. Palautetta tulee myös varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen sekä johdolle ja hallinnolle.

Palautejärjestelmän kautta espoo.fi -sivuilla kuntalaiset voivat antaa palautetta Espoon kaupungin palveluista, toiminnasta ja päätöksenteosta. Palautteet käsitellään järjestelmässä ja ne arkistoituvat tietokantaan.

Palautteet on jaettu eri palautetyyppeihin ja aihealueisiin. Kuntalainen valitsee palautetta antaessaan, koskeeko hänen palautteensa esimerkiksi varhaiskasvatusta. Palautteet ohjautuvat tämän valinnan mukaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen vastaajaringille. Palautteisiin vastataan viiden työpäivän sisällä.

Vuonna 2021 suomenkieliselle varhaiskasvatukselle tuli palautejärjestelmän kautta 245 (edellisvuonna 216) palautetta. Palautteissa korostui vuonna 2021 edelleen korona-asiat. Toinen suuri kokonaisuus, josta kuntalaiset antoivat palautetta, oli varhaiskasvatuksen tilat ja piha-alueet. Palautteet käsiteltiin tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen johtoryhmässä ja varhaiskasvatussyksiköissä.

8 Varhaiskasvatuksen henkilökunnan epäkohtailmoitukset

Varhaiskasvatuslakiin on lisätty 57a § ja 57b § (4.6.2021/453), joissa säädetään lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen liittyvän epäkohdan ilmoittamisvelvollisuudesta ja toimenpiteistä ilmoituksen johdosta 1.8.2022 alkaen.

Tämän mukaan työ- tai virkasuhteisen työntekijän on ilmoitettava viipymättä varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa tässä laissa säädetyn mukaisesti. Olennaista siis on, että ilmoitus koskee lapsen saamaa varhaiskasvatusta. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisesti. Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle eli tässä tapauksessa lähiesimiehelle.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on laadittu lain edellyttämällä tavalla ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet kirjallisesti, ja ne ovat julkisesti nähtävillä. Laki edellyttää, ettei ilmoituksen tehneeseen henkilöön saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

Varhaiskasvatusyksikön johtaja ottaa ilmoituksen vastaan ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet epäkohdan tai sen uhan poistamiseksi. Ilmoituksen johdosta ilmoituksen vastaanottaneen varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavan henkilön tulee ilman aiheetonta viivytystä käynnistää tarvittavat toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Hän lähettää epäkohtailmoituksen edelleen alueen päällikölle tiedoksi tai mahdollisia toimenpiteitä varten.

Varhaiskasvatuksen johtavan viranhaltijan on ilmoitettava asiasta edelleen aluehallintovirastolle tai Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei 1 ja 2 momentissa mainituista toimenpiteistä huolimatta poisteta.

Ilmoituksen tehneellä henkilöllä on kohtuullisen ajan kuluessa oikeus saada tietää mihin toimenpiteisiin ilmoituksen johdosta on ryhdytty. Jos varhaiskasvatustoimintaa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi muutetaan ja muutoksella on erityistä merkitystä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta, on varhaiskasvatustoiminnan muutoksesta ilmoitettava muutoksen kohteena olevan lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle.

Ilmoituksia on tullut ajalla 1.8.-31.12.2022 yhteensä 62 ilmoitusta. Näistä 39 koski huolta henkilöstömitoituksen toteutumisesta ja 10 lapsen tuen toteutumista. Muita ilmoituksen aiheita oli henkilöstön kelpoisuuden puutteet, ryhmäkoko sekä lapsen epäasiallinen kohtelu.

9 Muiden toimialojen järjestämät tukipalvelut

9.1 Siivous ja kiinteistöhuolto

Tilapalvelut-liikelaitoksen Palvelutuotanto tuottaa siivous- ja kiinteistöhuoltopalvelut suomenkielisen varhaiskasvatuksen toimipisteisiin. Palvelu tuotetaan joko omana työnä tai ostopalveluna.

Siivouspalveluiden laadusta ja muusta sopimussisällöstä sekä hinnasta on sovittu tulosityksikön kanssa solmitussa sisäisessä palvelusopimuksessa. Henkilökunnalle tarkoitettut siistimisohjeet päivitettiin syksyllä 2021 yhteistyössä Tilapalveluiden kanssa. Uusitut ohjeet esiteltiin varhaiskasvatussyksiköiden esihenkilöille alueellisessa laajennetussa johtoryhmässä.

Kerran vuodessa tehtävät vuosihuoltotyöt organisoidaan siten, että omassa siivouksessa olevissa kohteissa vuosihuoltotöitä tehdään ympäri vuoden vuosikellon mukaisesti. Näissä kohteissa vuosihuoltotöitä ei välttämättä tehdä kohteen ollessa kesällä suljettuna. Ostopalvelukohteissa vuosihuoltotyöt tehdään pääosin kesäaikana.

9.2 Ateriapalvelut

Espoo Catering Oy tuotti suurimman osan suomenkielisen varhaiskasvatuksen ateriapalveluista vuonna 2021. Lisäksi kuudessa toimipisteessä yhteensä 333 lapsen ruokailusta vastasi Palmia Oy.

Liitteet

Liite 1: Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa sekä yksityisen ja kotihoidon tuella olevat lapset vuosiluokittain / joulukuu 2021

LAPSET KUNNAN JÄRJESTÄMÄSSÄ JA TUKESSA VARHAISKASVATUKSESSA JA KOTIHOIDON TUELLA VUOSILUOKITTAIN

Lapsen ikä	Kunnan itse tuottama varhaiskasvatus						Varhaiskasvatus ostopalveluna		kasvatus palvelusetelillä	Yksityisen hoidon tuki	Kunnan järjestämä varhaiskasvatus ja yksityisen hoidon tuki yht		0-6-vuotiaita lasten kotihoidon tuen piirissä		Kerhotoiminta
	Kunnallinen päiväkot		Kunnallinen pph		Ryhmäperhepäivähoito		kokopäivä	osapäivä			lapset	lapset yht.	%väestöstä	Lkm	
0-1v	734	40	11	2	50	2	53	3	136	125	1 156	33,8%	2066	60,3%	0
2v	1 487	51	19	0	78	3	103	5	217	207	2 170	73,8%	583	19,8%	115
3v	1 916	58	18	0	86	2	161	8	242	257	2 748	90,0%	117	3,8%	82
4v	2 087	42	13	0	56	0	147	4	194	341	2 884	91,1%	95	3,0%	62
5v	2 303	13	12	0	48	1	190	7	196	349	3 119	94,5%	58	1,8%	27
6v	2 468	100	0	0	0	0	99	10	110	289	3 076	91,8%	58	1,7%	0
0-6v yht.	10 995	304	73	2	318	8	753	37	1 095	1 568	15 153	78,8%	2 977	15,5%	286
7- v	6	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8		0		
Kaikki yht.	11 001	304	73	2	318	8	753	37	1 095	1 570	15 161	78,8%	2 977		

LAPSET KUNNAN JÄRJESTÄMÄSSÄ JA TUKESSA VARHAISKASVATUKSESSA JA KOTIHOIDON TUELLA IKÄRYHMITTÄIN

Lapsen ikä	Kunnan itse tuottama varhaiskasvatus						Varhaiskasvatus ostopalveluna		kasvatus palvelusetelillä	Yksityisen hoidon tuki	Kunnan järjestämä varhaiskasvatus ja yksityisen hoidon tuki yht		0-6-vuotiaita lasten kotihoidon tuen piirissä	
	Kunnallinen päiväkot		Kunnallinen pph		Ryhmäperhepäivähoito		kokopäivä	osapäivä			lapset	lkm	%väestöstä	Lkm
0-2v	2 221	91	30	2	128	5	156	8	353	332	3 326	52,2 %	2 649	41,6 %
3-6v	8 774	213	43	0	190	3	597	29	742	1 236	11 827	91,9 %	328	2,6 %
7- v	6	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8	#JAKO/0!	0	
0-6v	10 995	304	73	2	318	8	753	37	1 095	1 568	15 153	78,8 %	2 977	15,5 %

Liitteenä 1 olevassa taulukossa on lasten lukumäärä ikäluokittain varhaiskasvatuksen eri muodoissa ryhmiteltynä kokopäiväiseen (kp) ja osapäiväiseen (op) varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus on kokopäiväistä, kun sen päivittäinen kesto on yli viisi tuntia.

Liite 2: Lasten yksityisen hoidon ja kotihoidon tuki

Lasten yksityisen hoidon ja kotihoidon tukiin sisältyy lakisääteiset osat, hoitoraha ja tulosidonnaisen hoitolisä sekä kunnan päättämät kuntalisät, jotka kunta voi määrittellä erikseen hoitorahan ja/tai hoitolisän korotuksena. Tuet haetaan pääosin Kansaneläkelaitokselta, ne rahoittaa täysimääräisesti Espoon kaupunki omien kuntalaistensa osalta.

Lasten yksityisen hoidon tuki

Lakisääteinen kaikista yksityisen hoidon tuella olevista lapsista maksettava hoitoraha oli 174,59 e/kk ja perheen tuloihin perustuva tulosidonnainen hoitolisä oli 0 - 146,82 /kk. Esiopetusikäisestä hoitoraha on 64,24 e/kk ja hoitolisä 0 - 73,41 e/kk.

Espoossa maksettiin lakisääteisten tukien lisäksi yksityisen hoidon tuen kuntalisia seuraavasti:

Kuntalisä lakisääteiseen hoitorahaan:

Varhaiskasvatus	Alle 3-vuotias lapsi	3-6-vuotias lapsi
Päiväkoti tai ryhmäperhepäivähoitopaikka	680 €/kk	470 €/kk
Perhepäivähoitajan kotona tapahtuva varhaiskasvatus	330 €/kk	200 €/kk
Perheen kotiinsa palkkaama työsopimussuhteinen hoitaja lapsille	560 €/kk	200 €/kk

Esiopetukseen liittyvä varhaiskasvatus	Esiopetusikäinen lapsi
Kaikki varhaiskasvatusmuodot	110 €/kk

Kuntalisä lakisääteiseen hoitolisään:

100 €/kk niille lapsille, joista maksetaan lakisääteisen tuen tulosidonnaista hoitolisää.

Espoo maksaa lisäksi yksityisen hoidon tuen sisaruslisää enintään 144 €/kk toisesta lapsesta lukien perheille, joilla on useampi kuin yksi lapsi yksityisen palveluntuottajan järjestämässä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa, ryhmäperhepäiväkodissa tai palveluntuottajan kotona tapahtuvassa perhepäivähoidossa. Sisaruslisä maksetaan myös perheelle, jonka edellä mainitussa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen sisarus on kunnallisessa tai ostopalveluna järjestetyssä varhaiskasvatuksessa.

Espoo-lisien maksamisen ja yksityisten palveluntuottajien hyväksymisen ehtona on, että palveluntuottaja järjestää sekä osa-aikaista että koko-aikaista varhaiskasvatusta. Perheen palkkaaman työsopimussuhteisen hoitajan työajan tulee olla yli 20 tuntia viikossa.

Lasten kotihoidon tuki

Lakisääteinen perheen nuorimmasta kotihoidon tuella olevasta lapsesta maksettava hoitoraha oli 342,95 e/kk, kotihoidon tuella olevista alle 3-vuotiaista sisaruksista 102,67 e/kk ja 3 vuotta täyttäneistä sisaruksista 65,97 e/kk. Lakisääteinen tulosidonnainen hoitolisä oli 0 – 183,53 e/kk. Lasten kotihoidon tukea maksetaan enintään siihen asti, kun perheen nuorin lapsi täyttää kolme vuotta.

Kotihoidon tuen kuntalisänä maksettiin Espoo-lisää 160 €/kk silloin, kun perheen nuorin lapsi on alle 2,5-vuotias.

Espoo-lisän maksamisen ehtona on, että perheen kaikista lastenhoidon tukeen oikeuttavista lapsista maksetaan kotihoidon tukea, jolloin he eivät voi osallistua varhaiskasvatuspalveluihin avointa varhaiskasvatusta lukuun ottamatta. Esiopetukseen oikeutettu lapsi voi osallistua perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Jos kotihoidon tuella olevan lapsen sisaruksella todetaan kasvun ja oppimisen tuen tarve ja siitä on asiantuntijalausunto sekä tuen toteutuminen varhaiskasvatuspaikassa on varmistettu, Espoo-lisää maksetaan, vaikka tukea tarvitseva lapsi on varhaiskasvatuksessa.

Liite 3: Espoo-tarinan tavoitteiden toteutuminen vuonna 2021**Suomenkielisen varhaiskasvatuksen tulokortti 2021
Sivistys ja hyvinvointi**

Päämäärä: Espoo on sivistyksen kärkikaupunki Suomessa. Espoolaiset ovat aktiivisia ja omatoimisia huolehtien itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään. Kukaan ei jää tukea vaille, mikäli voimat eivät riitä. Itsenäinen Espoo järjestää, tuottaa ja kehittää palveluja asukaslähtöisesti yhteistyössä kumppaneiden kanssa ja huolehtii lähiympäristöstä yhteistyössä kuntalaisten kanssa. Palveluvalikoima muodostaa ennaltaehkäisevien, terveys- ja hyvinvointieroja kaventavien, varhaisen puuttumisen, kuntalaisten omatoimisuutta tukevien ja asiakkaan valinnanvapautta lisäävien palvelujen kokonaisuuden.

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)	Seuranta 31.12.	Toimenpiteet / vastuuhenkilö
Varhaiskasvatus on laadukasta ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee	Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta nostamalla parannetaan lasten oppimisvalmiuksia ja luodaan jatkumoa tuen tarpeisiin vastaamisessa varhaiskasvatuksesta opetukseen.	Varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä ikäluokittain (%) Tavoitearvo: > vuoden 2020 arvo	Vuoden 2020 lopun tilanne Espoo-taso: 79,3 % 10 kk-2v 51,1 % 3-4-vuotiaat 91,8 % 5-vuotiaat 95,9 % 6-vuotiaat 93,6 %	Varhaiskasvatuksessa olevien alle 3-vuotiaiden lasten määrä on kasvanut edellisvuodesta ja kolme vuotta täyttäneiden määrä on hieman vähentynyt. Varhaiskasvatuksen osallistumisaste oli 79,6 % (väestön ennakkotieto, vahvistuu 3/2022) Tulostavoite toteutui	Virpi Mattila
	Palvelusetelin käyttö on alkanut	Palvelusetelillä olevien lasten määrä vuoden 2021 lopussa	Palveluseteli ei ole käytössä	Palveluseteli on otettu Espoon varhaiskasvatuksessa käyttöön 1.8.2021 alkaen. Hyväksytyjä palvelusetelipäiväkoteja yhteensä 24 kpl, joista yksi on ruotsinkielinen. Joulukuussa	Mirva Alakoskela, Miia Mynttinen, palveluohjaajat

				<p>palvelusetelillä tuotetussa varhaiskasvatuksessa oli 1115 lasta, joista 20 ruotsinkielissä palvelussa.</p> <p>Palveluseteliyksiköiden lasten tukemiseen on suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa kahden varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssivaraus. Rekrytointihaasteista johtuen vasta toinen tehtävä on täytetty. Toisen henkilön rekrytointia jatketaan alkuvuodesta 2022.</p> <p>Kaupunkitasoisesti on tarkennettu palveluseteliin liittyviä eri prosesseja ja ohjeistuksia sekä hyödynnetty syksyn käyttökokemuksia palvelun kehittämisessä.</p> <p>Palvelusetelin sääntökirjan päivitystyö käynnistynyt. Päivityksen yhteydessä tarkennetaan myös lasten kehityksen ja oppimisen tuen käytäntöjä varhaiskasvatuslain 1.8.2022 voimaan</p>	
--	--	--	--	--	--

				tulevien muutosten edellyttämällä tavalla. Tavoite toteutui	
	<p>Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toiminnan suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä</p> <p>Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteutus vastaavat lasten tarpeita</p>	<p>Henkilöstön arvio ryhmävasujen toimivuuden arvioinnissa</p> <p>Tavoitetaso: keskiarvo vuoden lopussa on vähintään 4,5 (asteikko 1-6) Jatkotoimenpiteet sovittu</p> <p>Henkilökunnan arvio pedagogisen toiminnan onnistumisesta</p> <p>Huoltajakyselyn tulokset</p> <p>Tavoitetaso: => 2020 syksy?</p> <p>Johtajien arvio pedagogisen toiminnan onnistumista</p> <p>PKS asiakaskyselyn tulokset</p>	<p>Jokaisella ryhmällä ryhmävasu käytössä. Alkumittaus tammikuussa</p> <p>Henkilöstön tyytyväisyys onnistumisestaan pedagogisessa työssä ja toiminnassa 4.6</p> <p>Huoltajien tyytyväisyys lapsen varhaiskasvatuspaikkaan ja hänen saamaansa varhaiskasvatukseen 5.29</p> <p>Arviota ei ole tehty (uusi mittari)</p> <p>Edellisen v. 2017 kyselyn tulokset: kunnallinen varhaiskasvatus yleisarvosana 4,0</p>	<p>Jokaisella ryhmällä on ryhmävasu käytössä.</p> <p>Loppuvuodesta tehtyjen kyselyjen perusteella henkilöstön tyytyväisyys onnistumisestaan pedagogisessa työssä ja toiminnassa oli 4.27, huoltajien tyytyväisyys lapsen varhaiskasvatuspaikkaan ja hänen saamaansa varhaiskasvatukseen oli 5.18</p> <p>Varhaiskasvatusyksiköiden johtajien arvio pedagogisen toiminnan onnistumisesta oli 4.16.</p> <p>Asteikko kaikissa kyselyissä oli 1 - 6.</p> <p>Tavoite ei toteutunut</p> <p>PKS asiakaskyselyn valmistelu on alkanut, uusi kysely toteutetaan syksyllä 2022.</p>	<p>Raija Laine, varhaiskasvatuksen aluepäälliköt ja yksikköjohtajat</p>

Espoo on kansainvälisten päiväkotien ja koulujen edelläkävijä	Lapset saavat kokemuksia vieraiden kielten oppimisesta varhaiskasvatuksessa	<p>Kielirikasteista toimintaa on kaikilla varhaiskasvatuksen palvelualueilla</p> <p>Tavoitetaso: Tarjontaa kaikilla palvelualueilla</p> <p>Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toiminta laajenee (Englanti-Suomi) Tavoitetaso: >1</p>	<p>Ei ole tasaisesti kaikilla alueilla</p> <p>Kivimiehen päiväkotia (Tapiola)</p>	<p>Varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestettiin työpaja kielirikasteisen varhaiskasvatuksen Espoon mallista 7.12.2021.</p> <p>Hankkeen kautta työstettiin materiaalit kielirikasteisen toiminnan tueksi.</p> <p>Kielirikasteista toimintaa on kaikilla palvelualueilla. Kivimiehen päiväkodissa jatkui ja Matinraitin päiväkodissa käynnistyi kaksikielinen toiminta.</p> <p>Tavoite toteutui</p>	Raija Laine, Satu Nerg-Öhman Varhaiskasvatuksen aluepäälliköt ja yksikköjohtajat
	Kansainvälisyyttä on edistetty Sivistystoimen kansainvälisyys- ja globaalikasvatusohjelman 2019-2021 mukaisesti kustannustehokkailla tavoilla.	<p>Kotikansainvälisyyden ja virtuaalisten yhteistyökeinojen laajempi hyödyntäminen lasten ja nuorten kansainvälisyyspolulla (sito)</p> <p>Jokaisen lapsen oma kulttuuri näkyy lapsiryhmän toiminnassa ja fyysisessä oppimisympäristössä. Hyödynnetään etäyhteyksiä yhteistyötä tehtäessä</p>	Alkumittaus tehdään vuoden alussa	<p>Kotikansainvälisyys hanketta on esitelty palvelualueille. Materiaalia yksiköiden globaalikasvatuksen tueksi on tuotettu hankkeen kautta.</p> <p>Lokakuussa on järjestetty kyselytunti etäyhteyksien mahdollisuuksista kotikansainvälisessä varhaiskasvatuksessa.</p>	Raija Laine, Satu Nerg-Öhman, Päivi Rasmus Varhaiskasvatustyksiköiden johtajat

				Toiminnan laajentaminen ei onnistunut pandemiasta johtuen. Tavoite toteutui	
Espeen palvelut järjestetään ja tuotetaan asukas- ja asiakaslähtöisesti sekä kustannusvaikuttavasti	Lasten kanssa toteutetaan osallistuvaa budjetointia päiväkotien toimintamateriaalin ja välineiden hankinnassa Asukaspuistojen toimintaa kehitetään yhdessä asukkaiden, yhteistyökumppaneiden ja henkilöstön kanssa	Lapset ovat mukana toimintamateriaalin ja välineiden hankinnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tavoitetaso: Käytössä kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä On laadittu kehittämissuunnitelma ja kehittäminen on käynnistynyt	Saadaan vuoden 2021 alussa Suunnitelmaa ei ole	Osallistavaa budjetointia toteutettiin loppuvuodesta tehdyn kyselyn perusteella noin kolmasosassa kaikista varhaiskasvatusyksiköistä. Tavoite ei toteutunut Asukaspuistojen toimintaan on laadittu ensimmäisen vaiheen kehittämissuunnitelma. Kehittämistyötä jatketaan ja samalla kirjataan pidemmän aikavälin kehittämissuunnitelmaa. Tavoite toteutui	Varpu Ojala, Marianne Leppänen Sanna Malmström, Nina Konttinen, Kati Smeds
Lisätään espoolaisten lapsi- ja perhepalveluiden toimivuutta	Kehityksen, kasvun ja oppimisen tukea tarvitsevien lasten avustamistehtävissä työskentelevän henkilöstön koulutustasoa nostetaan suunnitelmallisesti	Avustamistehtävissä työskentelevän päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtäviin kelpoisen henkilöstön määrä Tavoitetaso: Lisätään lastenhoitajien määrää (6)	Vuonna 2020 11 lastenhoitajaa	Koulutustasoa on nostettu siten, että elokuusta alkaen suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa on 17 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävää, joissa työ kohdentuu tukea tarvitsevien lasten avustamiseen ja ohjaukseen. Keväällä	Virpi Mattila, Anita Vataja

				<p>näitä tehtäviä oli 11, lisäys +6.</p> <p>Myös henkilöstövuokrauksena on harkinnan pohjalta hankittu joitakin lastenhoitajia lasten tukemisen tehtäviin määräaikaaisesti.</p> <p>Tavoite toteutui</p>	
<p>Nostetaan maahanmuuttajien koulutusastetta, sujuvoitetaan kotoutumista ja työllistymistä</p>	<p>Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumisaste kasvaa kotoutumista ja työllisyyttä edistäen.</p>	<p>Vieraskielisten alle 3-vuotaiden sekä 3-5-vuotiaiden lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen. Vieraskielisten 6v lasten osallistumisaste esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen</p> <p>Tavoitearvo: > vuoden 2020 arvo</p>	<p>M1: Vuoden 2020 lopun tilanne Espoo-taso: Varhaiskasvatusikäiset 69,7 % 10 kk-2v 40,6 % 3-4-vuotiaat 84,8 % 5-vuotiaat 84,9 % 6-vuotiaat 83,9 % (ei sis. sukun esiopetuksen oppilaita, joilla ei ole liittyvää varhaiskasvatusta)</p>	<p>Vieraskielisten lasten osallistumisaste saadaan maaliskuussa 2022 väestötietojen valmistuttua.</p> <p>Vieraskielisten lasten määrä varhaiskasvatuksessa kasvaa.</p> <p>Esiopetusikäisten lasten perusopetukseen valmistavassa opetuksessa on 480 lasta (v.2020 435)</p> <p>Hankerahoitukset ja erityisavustukset:</p> <p>Yhteistyöhankkeessa Omnian osaamiskeskuksen ja Maahanmuuttajapalveluiden kanssa on mukana</p>	<p>Marianne Leppänen, Anne Peltonen (tilastot)</p>

				<p>varhaiskasvatuksen palveluohjaaja. Hankkeessa kehitetään maahanmuuttajataustaisten ohjaus- ja neuvontapalveluja Neuvontapisteen toiminnassa. Varhaiskasvatuksen palveluohjaaja verkostoituu muiden toimijoiden kanssa, mm. järjestöihin jalkautuminen korona-aikana etäyhteyksien avulla.</p> <p>Varhaiskasvatuksen tasa-arvo –hankeavustuksen kautta jatkettu Kielikaveritoimintamallin laajentamista ja kehittämistä sekä Musapeda-toimintamallin jalkauttamista eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja suomen kielen taidon vahvistamiseksi.</p> <p>Tavoite toteutuu</p>	
	Eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten suomen kielen osaaminen paranee	Henkilöstö seuraa monikielisten lasten Suomen kielen edistymistä	Uutta seurantavälinettä ollaan ottamassa käyttöön	KieliPeda-työväline on otettu käyttöön kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä 1.8.2021 alkaen. Alkumittaus lasten suomenkielen taidosta kerättiin KieliPeda-työvälineen avulla syksyn	Raija Laine, Marianne Leppänen, Anita Vataja Elina Pulli

				<p>2021 aikana. Seurantaryhmänä on vuonna 2016 syntyneet monikieliset lapset, joiden äidinkieli ei ole suomi. Kyselyyn vastattiin yhteensä 205:sta lapsiryhmästä.</p> <p>Seuraavan kerran tieto suomen kielen taidosta kerätään samalta seurantaryhmältä syksyllä 2022.</p> <p>Tavoite toteutui</p>	
--	--	--	--	--	--

Elinvoima, kilpailukyky ja työllisyys

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)	Seuranta 31.12.	Toimenpiteet / vastuhenkilö

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)	Seuranta 31.12.	Toimenpiteet / vastuhenkilö
Espoo on hiilineutraali 2030 mennessä	Jatketaan luontoryhmien lisäämistä	Jokaisella palvelualueella toimii vähintään yksi luontoryhmä	Luontoryhmiä kolmella palvelualueella	<p>Luontoryhmien perustamisen ja toiminnan suunnittelun tueksi perustettu oma Teams-Kanava, missä voidaan jakaa materiaalia, ideoita ja arjen vinkkejä.</p> <p>Luontoryhmiä on kaikilla palvelualueilla. Uusien luontoryhmien perustamiseen liittävä info-tilaisuus pidetään alkuvuodesta 2022.</p> <p>Tavoite toteutui</p>	Salla Hovi, Minna Kokora Varhaiskasvatuksen aluepäälliköt

Talous, henkilöstö ja johtaminen

Valtuustokauden tavoite	Tulostavoite / tavoite	Mittari / arviointikriteeri	Lähtöarvo (viimeisin käytettävissä oleva tieto)	Seuranta 31.12.	Toimenpiteet / vastuhenkilö
Espon talous on tasapainossa ja Espon verotaso pysyy maltillisena	Palvelutuotannon tuottavuus paranee vähintään 2 % peruspalvelujen hintaindeksin muutos huomioiden.	Käyttösuunnitelman mukaisesti toteutuvat patu-tuotteet ja niiden osuus toimialan toimintamenoista. TakE-ohjelman toimeenpano: Patu2-palvelutuotteistuksen perusteella tehdyt muutokset palvelujen järjestämistavassa tai kanavassa tuottavuuden kehittämiseksi.	Volyymiltaan merkittävin kunnallinen päiväkotiyksikkökustannus 2020 alle 3v 16 736 €, 3 v. täyttänyt 11 962 €. Vuoden alussa ei muutoksia	Tuottavuustavoitteeseen ei tulla pääsemään, kunnallisten päiväkotien palvelutuotteiden yksikkökustannukset kasvavat. Tavoite ei toteutunut	Virpi Mattila
	Toimintakatteen alijäämä on enintään Taloudellisesti kestävä Espoo-ohjelman ja talousarvion mukainen.	Toimintakatteen alijäämä eli nettomenot	Toimintakatteen alijäämä oli talousarvion mukainen	Toimintakatteen alijäämä alitti alkuperäisen talousarvion. Tavoite toteutui	Virpi Mattila
	Henkilöstötyön tuottavuus paranee 1,0 %	Oman ja vuokratyövoiman henkilötyövuosien määrä yhteensä	Saadaan vuoden 2021 alkupuolella	Henkilöstötyön tuottavuus ei parantunut tavoitteen mukaisesti, sillä henkilöstömitoituksesta säädetään tarkasti varhaiskasvatuslaissa ja -	Virpi Mattila Varhaiskasvatuksen aluepäälliköt

		suhteessa suoritemäärään		asetuksessa. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan mitoitusta ja sen toteutumista seurataan systemaattisesti. Tavoite ei toteutunut	
Espon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairaspoissaolot vähenevät	Terveysperusteiset poissaolot vähenevät 10 % edellisen vuoden vastaavan ajankohdan tasosta	Terveysperusteisista poissaoloista aiheutuva kuorma päivää per henkilö		10 % vähenemä verrattuna suvan tietoihin vuonna 2020 olisi 20 päivän kuorma. Toteuma on 20,73. Tavoite ei toteutunut	Virpi Mattila, päälliköt ja varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajat
Espon johtaminen ja arki sujuu. Työhyvinvointi paranee ja sairaspoissaolot vähenevät	Henkilöstökokemus johtamisesta, työn sujuvuudesta ja työhyvinvoinnista on korkea ja työnantajaa halutaan suositella	Mittarina Kunta10 kyselyn kokonaisindeksi 2020. Tavoitearvo: Kokonaisindeksi on vähintään vuoden 2018 kyselyn tasolla	Vuoden 2020 kokonaisindeksi oli 61	Kokonaisindeksi oli 59 Tavoite ei toteutunut Kunta10-kyselyn tulosten pohjalta on laadittu kehittämissuunnitelma. Tavoitteista on toteutunut lastenhoitajien, opettajien ja johtajien täydennyskoulutus, Suvan hallinnon tehtävien uudelleen organisointi, varhaiskasvatuksen opettajien vuosityöaikamalli sekä johtajien liukuva työaika pilotointi, työnohjaus sekä mentorointimalli (5 tavoitetta) Valmistelu on meneillään: Perehdytysmallien teko, varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajuusrakenteiden uudelleen tarkastelu, pedagogiikan kehittämiseen tarkoitettuja koulutuspakettien valmistelu sekä osaamisen vahvistaminen haastavien lasten kohtaamiseen.	Virpi Mattila, suomenkielisen varhaiskasvatuksen johto

	Henkilökunnan ja johdon välinen vuorovaikutus lisääntyy ja hyödynnetään etäyhteyksiä tapaamisten toteuttamisessa	Johdon, päälliköiden ja asiantuntijoiden kenttävierailujen määrä vähintään 2 vierailua/kk	Nämä vierailut keskeytettiin vuoden 2020 keväällä koronatilanteen vuoksi	Suvan etäaamukahvit ovat jatkuneet ja toteutuneet säännöllisesti. Myös palvelualueilla on muodostunut omia etätapaamisen muotoja. Vasukatselmuskierros on toteutettu loppuun etätapaamisina, jotka ovat onnistuneet hyvin. Joitakin kenttävierailuja on toteutettu koronatilanteen salliessa. Yhteydenotot yksiköiden kanssa ovat toteutuneet merkittävässä määrin Teamsin välityksellä. Tavoite toteutui	Suomenkielisen varhaiskasvatuksen johto ja asiantuntijat
Espoon viestintä on vuorovaikutteista ja modernia	Laaditaan suomenkielisen varhaiskasvatuksen viestintästrategia yhteistyössä muiden sivistystoimen tulosyksiköiden kanssa	Strategia on valmis	Valmistelu on aloitettu	Viestintästrategian työstämistä on jatkettu, mutta se valmistuu mm. henkilöstömuutoksista johtuen vuoden 2022 puolella. Tavoite ei toteutunut	Kaisa Pitkänen, Nina Kontinen
	Varhaiskasvatuksen nettisivut uudistetaan osana Espoon sivujen uudistushanketta	Sivut valmiina	Uudet nettisivut eivät ole käytössä	Varhaiskasvatuksen nettisivut on uudistettu, niitä täydennetään ja muokataan tarpeen mukaan mm. saadun palautteen pohjalta. Myös varhaiskasvatusyksiköiden omat kotisivut ovat pääosin valmiina. Tavoite toteutui	Kaisa Pitkänen
Espoo on digitaalisten palvelujen ja älykkään	Sivistystoimi on kehittänyt uusia laadukkaita ja	eVakan uudet toiminnallisuudet	eVaka uusia toiminnallisuuksia valmistellaan	Evakan toiminnallisuuksia on kehitetty edelleen ja uutena on tehty mm. lapsen esiopetuksen suunnitelma, huoltajille	Raija Laine, Miia Latvala

kaupungin ykköskaupunki – City as a Service	kustannustehokkaita digitaalista polkuja.			toiminnallisuus lapsen paikan irtisanomisesta sekä muutettu evakaa Espoon uudistetun visuaalisen ilmeen mukaiseksi Tavoite toteutui	
---	--	--	--	--	--